

**ממנהגי שבת הגדול ועד
ההבנות לליל הסדר שחל
בשבת - כל מה שצריך לדעת**

לקראת שבוע מלכתא

dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'חדף היומי בהלכה'

גליון מס' 322

פנינים לפרשת מצורע

פעם אחת, ביקשתי ממנו להשתתף בכנס של מצוה. הוא אמר לי במתיקות כזו, אני כל כך אוהב ללמוד, למה אתה רוצה לקחת לי את התענוג הזה? תן לי ללמוד, תבקש מאנשים אחרים שיבואו... זה היה כל כך מתוק איך שהוא אמר את זה. מה אכפת לך שאני לומד, אל תקח ממני את התענוג הזה

הגה"צ רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א על ה"סוד" של
מרן שר התורה הגאון רבי חיים קניבסקי זיע"א

מה היה באמת ה"סוד" של מרן שר התורה?

סיפר לי הרה"ג רבי איסר שוב, שפעם הם דנו עם מרן ראש הישיבה (הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל) על איזה עניין, ורצו אחרי זה לבוא למרן רבי חיים ולדון איתו על זה. אמר להם מרן ראש הישיבה זצוק"ל: רבי חיים נולד בשביל ללמוד תורה, זו השליחות שלו בעולם, אל תפריעו לו עם דברים אחרים. זה היה מרן רבי חיים, תורה, תורה, ועוד פעם תורה. כל החיים שלו סבו סביב תורה.

פעם אחת, באתי וביקשתי ממנו להשתתף בכנס של מצוה. הוא אמר לי במתיקות כזו, אני כל כך אוהב ללמוד, למה אתה רוצה לקחת לי את התענוג הזה? תן לי ללמוד, תבקש מאנשים אחרים שיבואו... זה היה כל כך מתוק איך שהוא אמר את זה. מה אכפת לך שאני לומד, אל תקח ממני את התענוג הזה.

סיפר לי החתן שלו, שפעם דיברו איתו על רחוב מסוים, זה היה רחוב שמרן רבי חיים היה עובר בו כל יום מביתו לכולל חזו"א, במשך שנים! מרן רבי חיים שאל, איפה הרחוב הזה נמצא. אמרו לו, אבא! אתה עובר שם כל יום! איך אתה לא יודע מה השם של הרחוב?! אמר להם מרן רבי חיים, במקום להרים את הראש ולהסתכל מה השם של הרחוב, אני מעדיף ללמוד עוד משנה. למה לבזבז את זה...

בדומה לכך, סיפר ראש כולל חשוב, שפעם הוא ראה את מרן רבי

חיים הולך ליד קוקה קולה. הוא הבין שיש דברים בגו. הוא ניגש ושאל מה הרב מחפש, אולי אני יכול לעזור? אמר לו מרן רבי חיים, אני לא יודע איך הגעתי לפה, אני יצאתי מהבית וחשבתי בלימוד, לא יודע איך הגעתי לפה בכלל... ואז הציע לו אני אלווה את הרב לבית, מרן רבי חיים סירב בתוקף, ואמר לו, אני לא רוצה להטריח אותך בשום אופן! אמר לו, אני אלך עם הרב עד הרחוב הראשון שהרב מכיר, ומשם - הרב ילך לבד. שמח מרן רבי חיים, ונענה להצעה. והוא סיפר שהרחוב הראשון שהוא הכיר זה היה רחוב רשב"ם ששם הוא גר...

"אבא שלך את השקית עם העוגיות והחל לנגוס בהן להנאתו. ישב לידו סטודנט אחר, ואמר לו: 'היי ג'רי... לא ידעתי שאתה יהודי... למה לא סיפרת אף פעם?'". אבא שלי הסתכל עליו ולא הבין על מה הוא מדבר..."

הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ, בשיחה מיוחדת עם
'לקראת שבת', לקראת ימי הפסח הבאים עלינו לטובה

יעקב א. לוסטיגמן

"בימים אלו", אומר הגר"ג רבינוביץ שליט"א, "הילדים נמצאים בבית. ערב פסח על כל המשתמע מכך. את הסלון מוציאים למפרסת, את המטבח מעבירים לסלון, הבלגאן חוגג, ותוך כדי ניקיונות לפסח גם יוצאים לעשות קניות ולהביא חבילות, ועוד לא התחלנו לדבר בכלל על הבישולים.

"זאת תקופה מאוד לחוצה, ומטבע הדברים ההורים עלולים להיות חסרי סבלנות אל הילדים, ובעניין הזה אני רוצה לספר לכם סיפור מופלא, סיפור ששמעתי מפי בנו של בעל המעשה, ואני מכיר גם את אביו, את בעל המעשה עצמו. וכך היה המעשה.

"הסבתא שלי היתה ילדה יהודייה שגדלה בבית יהודי", הוא מספר, "אבל ברבות הימים, מכל הרדיפות והצרות שסבלו היהודים היא נשארה בודדה וגלמודה, ולמרבה הצער שכחה את עמה ואת אלוקיה, עד שהיתה נראית ומתנהגת כמו גויה לכל דבר ועניין.

"היא הקימה בית שלא היה בו לא כשרות ולא שבת, לא מזוזה ולא קריאת שמע. אפס קשר ליהדות. כשנולד לה ילד, אבא שלי, היא החליטה שהיא לא תגלה לו בכלל שהוא יהודי. מבחינתה היהדות שייכת להיסטוריה חלילה וחלילה, והיא לא רוצה שהילדים שלה יסבלו מהעובדה שהם ממוצא יהודי.

"עברו ימים, חלפו שנים. אבא שלי סיים את בית הספר היסודי, סיים גם את הלימודים בתיכון, והמשיך ללימודים אקדמאיים בקולג', כשהוא לא יודע שום דבר על מוצאו היהודי, ועל כך שגם הוא עצמו יהודי, בן לאברהם יצחק ויעקב, המחויב בתורה ובמצוות.

"יום אחד הוא הגיע אל המכללה כשבתיקו שקית עם עוגיות שאמא שלו הכינה. עוגיות משולשות פריכות וטעימות, הממולאות בפרג, ועליהן מפוזרות אבקת סוכר. בהפסקה הוא שלך את השקית עם העוגיות והחל לנגוס בהן להנאתו.

"ישב לידו סטודנט אחר, ואמר לו: 'היי ג'רי... לא ידעתי שאתה יהודי... למה לא סיפרת אף פעם?'".

"אבא שלי הסתכל עליו ולא הבין על מה הוא מדבר: 'אני יהודי?', הוא שאל אותו, 'מה פתאום! איזה שטויות אתה מדבר...'".

"אז למה אתה אוכל אוזני המן?", שאל אותו הסטודנט השני שכנראה בעצמו היה יהודי או שהיו לו חברים יהודים.

"אבא שלי לא הבין בכלל מה זה אוזני המן. הוא בסך הכל אוכל עוגיות פרג משולשות עם אבקת סוכר שאמא שלו אפתה לו.

"זה פעם ראשונה שאמא שלך מכינה כאלו עוגיות", בירר הסטודנט השני, ואבא שלי השיב לו בתמימות: "מה פתאום, כל שנה אמא שלי מכינה עוגיות כאלו, בסביבות חודש מרץ. משהו בעונה הזאת גורם לה להכין את העוגיות האלו, שהן מאוד טעימות, בדרך אגב, בוא תטעם ותבין על מה אני מדבר..."

"אבל החבר לא ויתר לו, 'ג'רי ידידי, אם אמא שלך מכינה אוזני המן, והיא תמיד עושה את זה בחודש מרץ, אני אומר לך שאתה יהודי. תשאל אותה מי לימד אותה להכין את העוגיות האלו, ותחזור אלי עם תשובה."

"אותו ג'רי שאל את אמא שלו, 'משלים הגר"ג רבינוביץ את הסיפור, 'והיא אכן הודתה באוזניו שהיא יהודיה, מבית יהודי. הוריה היו שומרי תורה ומצוות, והיא התנתקה מהיהדות בכל הכח. אבל על דבר אחד היא לא הצליחה לוותר. כל שנה, בהתקרב חג הפורים הרגש היהודי היה מבעבע בקרבה, ולמרות שניסתה להדחיק אותו, היא מצאה את עצמה מרדדת בצק ומכינה אוזני המן..."

"אתם רואים אותי", סיפר לי בנו של אותו ג'רי, "אני יהודי רק בזכות עוגיות הפרג... זה כוחו של מנהג יהודי, לבוא ולשלוף נער יהודי ממשפחה מתבוללת, להוציא אותו מתוך טומאת העמים ולהחזיר אותו בתשובה שלמה לאביו שבשמים". הג'רי הזה, החל לבדוק מה המשמעות של להיות יהודי, מה זה אומר עליו, עד כמה זה מחייב אותו, הוא הציץ ונפגע, ובתוך זמן קצר מצא את עצמו יושב בישיבה ומשלים את כל מה שהחסיר מאז נולד ועד עתה. בזכות מנהג יהודי..."

"על אחת כמה וכמה כשעובדים קשה, מקרצפים ושוטפים, מגרדים ומטאטאים, מתכופפים ושוברים את הגב ואת העצמות כדי לקיים מצוות ביעור חמץ, אם רק נוסף לזה את המחשבה המתבקשת של אהבת ה', כל האווירה בבית משתנה בהתאם, זה הופך להיות משעבוד מוחלט למרדף אחרי הפירור הלא קיים, לעבודת הקודש של 'לעשות רצוןך אלוהי חפצתי'..."

"כדאי שנזכור את זה, במיוחד ברגעים הקשים והלחוצים ביותר...."

במה זכית לעשירות מופלגת?

"את החינוך הזה אנחנו צריכים להכניס בילדים. להשרות אווירה טובה, לדבר איתם, ובעיקר בעיקר לספר להם סיפורים. אבי מורי זצ"ל, היה מתגורר בבתי נייטין, והוא היה הולך כל שבוע לשיעור של המגיד הנודע רבי שלום שבדרון ב'זכרון משה'. אבא היה תלמיד חכם מופלג והוא יכול היה למסור בעצמו דרשות נפלאות מלאות מדע וחכמה. ובכל זאת, הוא הטריח את עצמו מדי שבוע לדרשה של רבי שלום, ולא זו בלבד אלא גם כשירד גשם ואפילו בשלג הכבד הוא לא ויתר על הדרשה של רבי שלום."

"שאלו אותו מה ראה להטריח את עצמו בכזאת מסירות נפש בשביל לשמוע דרשה??? אמר אבא זצ"ל: "אני לומד עם תלמידים, מגיד שיעור בישיבה. מהשעה בשבוע שאני יושב אצל רבי שלום ושומע ממנו סיפורים ומשלים ורעיונות, אני ניזון עם מספיק חומר למסור לתלמידים שלי כל השבוע. וכי תפקידו של מחנך הוא רק ללמד תורה בצורה יבשה? חלילה וחלילה, צריך להכניס בתלמידים אהבת תורה, יראת שמים, מידות טובות, יראת הרוממות, אמונת חכמים. ואיך עושים את זה? מדברים איתם ומספרים להם סיפורי צדיקים."

"אני אספר לכם עכשיו סיפור, שכדאי לספר לכל ילד לפני בר המצוה, ואתם תראו איך שהסיפור הזה משפיע עליו."

"הגיע אלי יהודי חרדי, עשיר מופלג, אדם שמנהל עסקים חובקי עולם ויש לו נדל"ן בכל מיני מדינות. התחלתי לדבר איתו וראיתי שהוא אדם חרדי כמו כולם, הוא לא למד באוניברסיטה, הוא לא איזה גאון עצום עם חכמה שאי אפשר לעמוד בפניה. אדם מן השורה. שאלתי אותו, תגיד, איך התעשרת כל כך???"

"הוא סיפר לי שלפני ארבעים שנה, ביום ההנחת תפילין הראשונה שלו, לקראת בר המצוה שלו, הוא נכנס לגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל, שאמר לו הדרכה איך להתנהג עם התפילין: לא לדבר שיחת חולין עם התפילין, ולא להוריד את התפילין מתחילת התפילה ועד אחרי הקדיש האחרון שאחרי 'עלינו לשבח'."

"כבר ארבעים שנה, מעולם לא חלצתי את התפילין לפני סיום התפילה", סיפר לי היהודי הזה, "ואני מרגיש שבזכות זה זכיתי לעושר הגדול הזה."

למה מחמירים בפסח?

"ואם דיברנו על אהבת ה', אני רוצה לומר לכם עוד משהו. אפשר לראות אנשים שמתקוטטים על שטויות. על דברים קטנים ומצחיקים."

"אני רוצה לשאול אתכם שאלה...", ממשיך הרב שליט"א את דבריו, "בואו נתאר לעצמנו מצב שהאמא של אותה סבתא יהודיה, כל שנה, כשהיתה מכינה את האוזני המן הללו, היא היתה צועקת על הילדים, מענישה אותם, אולי גם מכה אותם בגלל שהם הפריעו לה וכדו', האם גם אז המנהג הזה של אכילת אוזני המן היה נשאר צרוב בלבה של הבת??? סביר להניח שלא."

"הרי הטעם של המאכלים המסורתיים מהול עם הזיכרונות המתלווים אליהם. הסיבה שאותה סבתא לא הצליחה להתאפק והכינה כל שנה אוזני המן דווקא בסביבות פורים, מקורה בכך שאצלה פורים נזכר כחג מיוחד במינו, והמנהגים שלו היו מאוד חשובים לה. היא נתלתה בזיכרון נוסטלגי מתוק, ולא הצליחה להתנתק ממנו."

"רבותי היקרים, יהודים חביבים. תשמעו מה אני אומר לכם", זועק רבי גמליאל שליט"א מקירות לבו, "תקשיבו למה שאני אומר לכם. אנחנו צריכים שלילדים שלנו יהיו זיכרונות מתוקים מהאוזני המן שאנחנו מכינים, אנחנו צריכים שיהיו להם זיכרונות מתוקים מההכנות לפסח! מבדיקת החמץ, מאכילת המצה והמרור."

"ומה אנחנו עושים? מתלוננים כל הזמן שיש עוד הרבה מה לנקות, מקטרים על כך שצריכים לשלם הרבה כסף על המצות וכדו', וכועסים על הילדים שעושים טביעות אצבע בשולחן המבריק... לחנך צריך כמובן, אפשר וצריך לחנך את הילדים גם לשמור על הניקיון, אבל האווירה צריכה להיות טובה ונעימה, האווירה צריכה להיות חגיגית."

"הרי כל המאמץ הזה שאנחנו עושים לקראת חג הפסח זה מאמץ של עבודת ה'. זה מפגן מדהים של אהבת ה'. למה אדם משקיע כל כך הרבה במצוות? כי הוא אוהב את הקב"ה. אסור לשכוח את זה, אנחנו צריכים להרגיש את זה וגם להחציץ את הרגשות האלו החוצה. ללמד את הילדים לאהוב את הקב"ה."

"מה זה אהבת ה'??? אנשים חושבים שזו מצווה שלא נוגעת אליהם. אנחנו אנשים פשוטים, איך אנחנו יכולים לאהוב את הקב"ה. אוי ואבוי! אסור לדבר ככה. אם התורה ציוותה אותנו 'ואהבת את ה' אלוהיך', זאת אומרת שאנחנו יכולים לקיים את המצווה הזאת בכל רגע נתון."

"אני באופן אישי משתדל להניח תפילין במשך כל שעות היום, מהבוקר ועד שקיעת החמה. זאת הלכה בשו"ע, ואני מקיים בכל רגע נתון שמונה מצוות, ארבע פרשיות בתפילין של יד, וארבע פרשיות בתפילין של ראש, ובנוסף אני מניח גם רש"י וגם ר"ת במקביל. אני עושה את רצון ה', כי אני מרגיש אהבת ה'."

"לא כל אחד יכול להניח תפילין היום, אבל ללבוש ציצית כולם לובשים, נכון? אז כל מה שצריך זה להוסיף לזה גם מחשבה של אהבת ה'. נשים שלא לובשות ציצית, מכסות את הראש, לובשות בגדים שמותר ללבוש לפי ההלכה, זה גם קיום מצווה בכל רגע ורגע. אם עושים את זה בתוספת כוונה פשוטה ובסיסית של אהבת ה', המעשה הזה מקבל משמעות אחרת."

כשהגיע לביתו, ופיצח חלק מהאגוזים כדי לעשות מהם חרוסת, שם לב שרובו של האגוז הוא קליפה. חשב האיש בלבו: הרי כשאני קונה קילוגרם אגוזים בשלושים שקל, אני משלם גם על קליפות האגוז, שהם רוב רובו של האגוז, הרי שהקליפות עצמן גם הן שוות כסף... מה עשה? אסף את כל קליפות האגוזים, שם אותם בשקית ויצא לשוק והכריז בקול גדול: "רק היום, מבצע, קילו אגוזים בעשר שקל..."

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א על כוחו של הדיבור והמעשים

"זאת תהיה תורת המצרע ביום טהרתו" (ויקרא י"ד, ב')

דרשו רבותינו (ערכין טו ע"ב): "מאי דכתיב: 'זאת תהיה תורת המצורע' - זאת תהיה תורתו של מוציא שם רע". מסופר במדרש תהילים (פרק לט פסוק ב), שאחד המלכים חלה במחלה קשה. תרופתו היתה לשתות חלב של לביאה. לא ידע המלך את נפשו, מי יוכל להביא לו חלב של לביאה? היא הרי חיה טורפת, וכל מי שמתקרב לסביבתה, היא נועצת בו את ציפורניה וממיתה אותו לאלתר.

יום אחד נגש למלך אחד השרים החשובים והנאמנים ואמר: "אדוננו המלך, אני מוכן למסור את נפשי ולהביא למלך חלב לביאה, אך לצורך כך אני צריך עדר כבשים". אמר לו המלך: "הרי שלך לפניך, קח אפילו שני עדרים, העיקר שתביא לי את חלב הלביאה".

נכנס השר ליער והבחין בלביאה המחפשת כבש לטרוף למאכלה. זרק לה כבש אחד, ונעמד במקומו. לאחר כמה שעות שוב זרק לה כבש. למחרת חזר על מעשיו, וזרק לעברה כבש נוסף. כך מצא חן בעיני הלביאה שהבחינה בו שהוא נותן לה את הכבשים למאכלה, וחוסך ממנה עמל וטורח.

כך עשה יום אחר יום. בכל פעם שהיה זורק לה כבש, היה מתקרב עוד כמה צעדים לעברה, עד שהתחבב עליה והתקרב מאוד. הוא היה מלטף אותה ביד אחת, ומאכילה בשר כבש ביד השניה. למחרת, נתן לה ביד אחת בשר כבש, וביד השניה חלב ממנה חלב די הצורך, והלביאה מרב תאוותה לאכילה לא הרגישה בדבר. מילא השר בקבוק שלם של חלב, וברח מהמקום.

בדרך חזרה לבית המלך, ישב השר בצד הדרך, ונרדם מרוב עייפותו וטרחתו הרבה. בחלומו ראה את חלקי גופו רבים ונלחמים זה עם זה: היד טענה שכל הכבוד מגיע לה, שהרי בזכותה הצליח לחלוב את החלב. לעומתה טענה הרגל שהכבוד מגיע לה, שהרי בלעדיה לא היה יכול השר להגיע ללביאה. גם העיניים הצטרפו למלחמה, וטענו שבלעדיהם לא היו רואים את הלביאה. לעומתם הלשון לא נכנסה למריבה, ואמרה בשקט, שבסוף הם יראו שהיא החשובה מכלם.

הגיע השר לבית המלכות. בדרכו לשם עשו לו כבוד גדול, בחצוצרות ליווהו עד המלך. וכשהגיע לפני המלך פתח את פיו ואמר: "כבוד המלך, עשיתי את רצונך, הבאתי לך חלב כלבה!".

התרגז המלך ואמר: "חלב כלבה? אני ביקשתי חלב לביאה, הכניסוהו מיד לצינוק עד שנדון את גורלו על שזלזל במלכות!".

אמר הפה לשאר חלקי הגוף: "נו, ראיתם שאני החשוב ביותר? עכשיו נראה מה יעשו בכם...", מיד הודו כל חלקי הגוף לפה, וביקשו שיצילם.

מה עשה הפה? ביקש לדבר שוב עם המלך ואמר: "ימחל לי, כבוד אדוננו המלך, מרב הלחץ וההתרגשות שגיתי בדיבורי ואמרתי חלב כלבה, אך האמת היא שהחלב שהבאתי למלך הוא חלב לביאה, יבדוק נא כבוד המלך וישהה מחלב זה, ויוכח לדעת שחלב זה ירפאהו".

"טוב", הסכים המלך, "נבדוק את החלב, ונראה אם צדקו דבריך". שתה מהחלב והרגיש שהוא מתרפא. שמח המלך וגידל את השר.

זהו כח הדבור, "מוות וחיים ביד הלשון" (משלי יח, כא). אדם המדבר דברים רעים, לשון הרע ורכילות - מביא על עצמו רעה. מצד שני - "שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו" (משלי כא, כג). הנהר דביבור - מרחיק מעליו כל רעה וסכנה. האדם בנוי מגוף ונשמה. כשם שצריך לדאוג לגופו - כך עליו לדאוג לנשמתו.

בליל הסדר אנחנו אומרים "קדש, ורחץ, כרפס"... "קדש" - תקדש את עצמך. "ורחץ" - תטהר את עצמך. ו"כרפס" - ראשי תיבות "כלל ראשון, פה סגור!"

שגם אכילתו היתה חלק מלימוד התורה, ולכן יקבל עליה שכר. אבל אתה, הרי לא עבדת את ה'. אדרבה, האוכל שאכלת נתן לך כח לא לקיים את מצוות ה', ואף לעבור עבירות, לכן תקבל עליו מינוס, ומקומך בגיהנם!

מתי לקליפה יש ערך

הרב יודלביץ זצ"ל הוסיף והביא על כך משל להמחשת הדברים: יהודי אחד קנה קילוגרם אגוזים לקראת חג הפסח, שהרי נפסק להלכה (שו"ע סימן תעב סעיף טז) שנותנים לתינוקות קליות ואגוזים בליל הסדר, כדי להשאירם ערים, וגם כדי שיוכל להכין מהם חרוסת.

כשהגיע לביתו, ופיצח חלק מהאגוזים כדי לעשות מהם חרוסת, שם לב שרובו של האגוז הוא קליפה. חשב האיש בליבו: הרי כשאני קונה קילוגרם אגוזים בשלושים שקל, אני משלם גם על קליפות האגוז, שהם רוב רובו של האגוז, הרי שהקליפות עצמן גם הן שוות כסף... מה עשה? אסף את כל קליפות האגוזים, שם אותם בשקית ויצא לשוק והכריז בקול גדול: "רק היום, מבצע, קילו אגוזים בעשר שקל...".

האנשים שהיו חפוזים בערב הפסח, לקחו את השקית בלי לשים לב לתוכנה. לאחר כמה דקות הגיעו שנית אל דוכן המכירות עם פנים זועפות: "אתה שקרן ונוכל..". אמרו למוכר, "מוכר לנו קליפות של אגוזים! מה יש לעשות בקליפות הללו?!"

אמר להם המוכר: "מה לכם להתלונן, הרי רובו של האגוז הוא קליפה, ואם כן זה סימן שהקליפות עצמן גם עולות כסף. אני מכרתי אותן בזול, שליש ממחיר האגוזים בשוק!".

זרקו הקונים את השקיות של קליפות האגוזים על המוכר ואמרו לו: "שוטה שבעולם! בזמן שיש אגוז בפנים - אז הקליפות שוות כסף, אבל אם אין אגוז בפנים - הקליפות אינן שוות מאומה!".

מהי השמירה "מצרות נפשו"?

רוב העבירות שישנן בעולם הן כתוצאה מהפה, מהדיבור. אפילו אדם המקיים מצוות במשך שנים רבות, עלול לצבור הרבה מאוד עבירות מחמת הדיבורים שמדבר בפיו.

ידע האדם, שמיד כשיפטר מן העולם - כל סוגי הצרעת על דיבורי לשון הרע שדיבר, הכל יהיה בו. יראה הקלקול בנפשו, וכולם ידעו שהוא מצורע! ואיך יוכל לתקן זאת? הייסורים הנוראים של העולם הבא ינקוהו ממעשיו הרעים שלא עשה עליהם תשובה, ה' ירחם. צריך, אם כן, האדם להזהר מאוד לשמור על הפה, כדי לשמור מצרות נפשו, להישמר מצרעת הנפש.

בליל הסדר אנחנו אומרים "קדש, ורחץ, כרפס"... "קדש" - תקדש את עצמך. "ורחץ" - תטהר את עצמך. ו"כרפס" - ראשי תיבות "כלל ראשון, פה סגור!".

הכלל הראשון בעניין של התורה והמצוות הוא: ככל שתסגור את פין יותר מדברים אסורים ומדברי הבל - תצליח יותר ברוחניות, בתורה ובמצוות, ותזכה לשכר טוב בעולם הבא, וגם בעולם הזה.

רבי שבתאי יודלביץ זצ"ל היה מספר על שני יהודים שכנים, אחד מהם היה ירא אלוקים, כל יום, השכם בבקר היה קם להתפלל בהנף החמה, לאחר התפילה היה קורא 'חק לישראל', אוכל פת שחרית והולך לעבודתו עדי ערב. בערב היה הולך שוב לבית הכנסת, מתפלל מנחה וערבית, לומד מעט והולך לישון.

לעומתו השכן השני לא היה שומר תורה ומצוות, מדי בקר היה עושה פעילות גופנית במשך כשעה, לאחר מכן אוכל ארוחה שמנה ומזינה, פרוסות לחם ושכבה גדולה של חמאה, הולך לעבודתו, וחוזר לביתו לישון...

חולפות השנים. הגיעו שניהם לבית דין של מעלה, תחילה דנו את היהודי ירא ה', בחנו את מעשיו אחת לאחת:

"קמת בבוקר והתפללת - תקבל חמישים נקודות. אחרי התפילה קראת 'חק לישראל' - עוד מאה נקודות. בערב למדת תורה - מאתיים נקודות".

שמע זאת השכן הרשע ונבהל: מה יהיה איתו? המשיכו עם אותו יהודי, ואמרו לו: "בבוקר אכלת שתי פרוסות לחם ושכבת חמאה - תקבל מאתיים נקודות, כי האכילה נסכה בך כח, ועזרה לך ללמוד תורה".

מיד נחה דעתו של השכן הרשע. הוא הרי לא אכל שתי פרוסות אלא שש, הוא ודאי יעבור את משפט ה', ועוד יקבל יותר משכנו ירא ה'... כשהגיע דינו, אמרו לו: "בבוקר אכלת שש פרוסות לחם ושכבה עבה של חמאה - תקבל מינוס מאתיים נקודות..."

זעם אותו שכן: "וכי כאן זה עולם האמת? למה לשכני נתתם נקודות על אכילתו, ולי אתם עושים בדיוק ההפך?"

ובית דין של מעלה הסבירו לו: כאן דנים לפי הקטגוריות שלנו, לא לפי הקטגוריות שלך...

שכנך היה אוכל כדי שיהיה לו כח ללמוד תורה ולעבוד את ה'. נמצא

הנמשל מובן: ברגע שיש תוכן בחיי האדם, לימוד תורה וקיום מצוות - גם הקליפה, היינו האכילה, מצטרפת למשקל, גם היא נעשית חלק מהתורה, אבל, כשחיי האדם ריקים מתוכן - הקליפה, האכילה, אינה שווה כלום, זורקים אותה עליו, ומכניסים אותו לגיהנום.

קיום המצוות ולימוד תורה מעניקים לאדם חיות. הנשמה שבו ניזונה ממנת הרוחניות הזו, שיוצקת בו כוחות מיוחדים ומטביעה חותם על כל הליכותיו. קומת האדם שבו מתגבהת, והוא נעשה אחר. רוחני יותר, גבוה יותר, מרומם ושמח.

אחד הרבנים פגש פעם אדם רחוק מתורה, והזמינו לבוא לשמוע שיעור תורה.

"יאמין לי הרב, שאין לי זמן בכלל", התנצל הלה, "אני עובד קשה. חוזר הביתה מותש. קשה לי. אין לי זמן בכלל".

"ספר לי קצת על סדר היום שלך", דירבן אותו הרב.

"פעמיים בשבוע אני הולך לשחק כדורגל", חשב האיש בקול, "זה בעצם הזמן היחיד שיש לי... אולי אבוא לשיעור במקום לשחק... אבל, איך אומר דבר כזה לאשתי? אם היא תשמע שאני הולך לשיעור תורה היא תתנגד בכל הכוח. היא סולדת מדתיים, ממש כך. אוי ואבוי לי אם תדע שאני מתעניין במשהו..."

הציץ לו הרב: "אז בשלב הזה תאמר לה שאתה הולך לשחק. תקפוז לבית הכנסת, תשמע משהו בשיעור, ותראה אם זה מוצא חן בעיניך".

הוא החליט לנסות.

השיעור הקסים אותו. הוא היה כל כך רוחני ועוצמתי. הכדורגל נהיה כל כך מגוחך פתאום... בו במקום החליט שהוא רוצה לבוא לעוד שיעורים, וכך עשה. בתחילה היה מגיע פעמיים בשבוע - במקום המשחק בכדורגל. בהמשך זה לא הספיק לו. הופיע שלוש פעמים בשבוע לשיעור, אחר כך ארבע פעמים, ולבסוף כל יום.

"התמכרת לכדורגל", אמרה לו אשתו בבית, "למה כל יום?"

"זה התענוג שלי... שם אני מתפרק קצת", השיב לה, ועדין לא העז לומר היכן הוא נמצא באמת.

כעבור כמה שבועות אמרה לו אשתו: "אולי גם אני אבוא לראות את המשחק?"

"נראה... נראה...", התחמק ממנה כשהוא נבוך. מה באמת יעשה אם תתעקש לבוא?

באותו יום שאל על כך את הרב, שדווקא לא נבהל. "זה בסדר גמור. היא יכולה לבוא. יש כאן עזרת נשים. שתשב שם ותשמע אותנו מקשים ומתריצים..."

למחרת היא באה. כשהתקרבו לבית הכנסת היא לא הבינה כלום. "איפה המגרש? מה, הכדורגל בתוך אולם?"

"זה בית כנסת" - אמר לה - "בואי ותראי. אני מבטיח לך משחק מיוחד במינו"

היא הסכימה להיכנס. השיעור התחיל, והיא מקשיבה בשקט מן הצד.

באמצע השיעור פנה הרב לבעלה ואמר לו: "בא בבקשה לכאן ותסביר לכולם, למה אתה כל כך אוהב לבוא למגרש הזה, שהוא בעצם בית מדרש?"

הוא נעמד ופנה לאשתו בעזרת נשים: "אשתי היקרה, את בוודאי שומעת אותי כעת מעזרת נשים. אולי את תאמרי לכולם למה השתוקקת לבוא למגרש הכדורגל הזה?"

ואשתו עונה ואומרת: "כל השנים הייתי רואה את בעלי חוזר הביתה ממשחק או מיום עבודה, כשהוא שבור, מיואש, הרוס, עצבני וצועק. לאחרונה הבחנתי בשינוי דרסטי. פתאום הוא נהיה בן אדם אצילי, מדבר בנחת, מתחשב בי בכל דבר... אמרתי לעצמי: אם הכדורגל עושה ממנו בן אדם, כדאי גם לי ללכת לראות. אולי גם אני אחיה אנושית יותר? החלטתי ללכת למגרש הזה שעושה אותך כל כך אצילי..."

היא התפרצה בבכי והמשיכה: "לא ידעתי. מעולם לא ידעתי, שזה מה שעושה היהדות לאדם. לא ידעתי שבית מדרש עושה את האדם כל כך אצילי! גם אני רוצה לבוא!". היא קבלה על עצמה צניעות ושבת, והפכה את כל הבית!

שיעור אחד הספיק לה כדי לקלוט מה עושה תורה לאדם! התורה הקדושה מצילה את חיינו! היא מעדנת את האדם, והופכת אותו לאדם אחר. אדם שלומד תורה לשמה, מוכרח שתשתנה מהותו ויתקנו מידותיו, כמו שנאמר: "צרופה אמרתך מאד" (תהלים קיט, קמ), "צרפתנו כצרף כסף" (שם סו, י) - כאשר מעורב בכסף חול ולכלוך, מתיכים אותו באש, ואז יורד הכסף כשהוא טהור, מבריק ומבהיק.

התורה הקדושה משולה לאש. היא מבררת את הטוב מתוך הרע, והופכת את האדם לכסף צרוף בעליל, מזוקק שבעתים.

(קטעים מלוקטים מתוך הספר 'משכני אחריו')

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

סיפר לי הגאון הצדיק רבי משה שוואב זצ"ל שכשבא לפני ה"חפץ חיים" זצ"ל לקבל ברכת הדרך בשובו מהישיבה לארצו, שאלו: "האם אתה כהן, או לוי?" ענה: "לא". "אני כהן", הכריז ה"חפץ חיים", ותמה: "מדוע אתה לא?" תמה לשאלה. ענה: "משום שאבי לא כהן". "אכן", אישר ה"חפץ חיים", ואילו אבי היה כהן! אבל מדוע? מדוע היה אבי כהן ואביך לא?"

הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל כמה צריך להודות שאנו כלים לקידוש שם שמים בעולם

את מצוות סיפור יציאת מצרים מקיימים אנו בקריאת פסוקי השיעבוד והגאולה. להבין זאת נזכיר שבפרשת "כי תשא" קוראים את החלק הארי של הפרשה, עד לאחר חטא העגל, לכהן וללוי, ולשאר חמשת הקרואים קוראים קטעים קצרים. ומדוע. כי שבט לוי לא השתתף בחטא העגל, ונקם בעובדיו, לכן לא יפגעו הכהן והלוי מהזכרתו. אבל אם יקראו לישראל חטא זה יכלימוהו!

סיפר לי הגאון הצדיק רבי משה שוואב זצ"ל שכשבא לפני ה"חפץ חיים" זצ"ל לקבל ברכת הדרך בשובו מהישיבה לארצו, שאלו: "האם אתה כהן, או לוי?" ענה: "לא".

"אני כהן", הכריז ה"חפץ חיים", ותמה: "מדוע אתה לא?" תמה לשאלה. ענה: "משום שאבי לא כהן". "אכן", אישר ה"חפץ חיים", ואילו אבי היה כהן! אבל מדוע? מדוע היה אבי כהן ואביך לא?"

פסח, על שום שפסח על בתי אבותינו במצרים. מצה, שלא הספיק בצקם להחמץ, על כך השבח וההודאה. אבל מה יש לציין את המרידות, מדוע להיזכר בעבדות ובשיעבוד, מה יש להודות עליהם. אוי, כמה יש להודות עליהם, כמה יש לשמוח בהם! שהרי על ידם התאפשרה הגאולה, ועל ידם היינו כלים לקידוש שם שמים בעולם, במכות מצרים ובהוצאתנו משם. האם לא היה כדאי?!

הבה נלמד קטע בגמרא: "זו שאלה שאל טורנוסרופוס הרשע את רבי עקיבא: אם אלוהים אוהב עניים הוא, מפני מה אינו מפרנסם? אמר לו: כדי שניצל אנו בהם מדינה של גיהנום" (בבא בתרא י"ע"א) -

ויש להבין, הן העני יזעק חמס: וכי קרבן העשיר אני? נגזר עלי לחיות חיי עוני ומחסור הגרועים מיסורי איוב (שמות רבה לא, יב) כדי שהעשירים ינצלו על ידי מדינה של גיהנום?!

ושמעתי מהרב דסלר זצ"ל, שהשואל כן אינו מבין שהאדם לא לעצמו נברא, רק להועיל לאחרים בכל מה שיכול (הקדמת "נפש החיים"), ולהרבות כבוד שמים, והכל כדאי עבור זה!

כיוצא בכך, יש מצות פריקה וטעינה, ומצות פריקה קודמת, משום צער בעלי חיים. שהרי החמור רובץ תחת משאו, איך אפשר לראות בסבלו וצער! ברם, "אוהב לפרוק, ושונא לטעון" - מצוה בשונא, כדי

הבין שאין תוחלת לענות שגם סבו וסב סבו לא היו כהנים. שתק. אמר ה"חפץ חיים": "אומר לך מדוע. כי בשעתו, כשירד משה רבינו מהר סיני וראה את העגל והמחולות, שבר את הלוחות וקרא: מי לה' אלי (שמות לב, כו), סבי מיהר לקריאתו, וסבך לא!" -

ומדוע אני אומר לך זאת? משום שאתה חוזר לארצך, ותבנה ביתך. דע, שיש כה הרבה לפעול למען ה' ותורתו! והנחלץ לפעולה, זוכה לדורי דורות!"

ולפיכך קורא הלוי פרשת העגל, כי לא חטא בו ולא יפגעו רגשותיו בגינו. אדרבה, בגינו נבחר לעבודת הקודש. אבל אילו היו קוראים בפרשה זו לאחד מישראל שאינו לוי היו פניו מוריקות ואסור לצער יהודי!

ואני שואל: פניו של משהו מאיתנו היו מוריקות אילו היו קוראים לפניו את חטא העגל, בגלל מעשה שעשו אבותינו לפני שלושת אלפים ושלוש מאות שנה? מי נכלם בשעת הקריאה?!

ורואים אנו איך אמורים היינו ללמוד פסוק - לחיות אותו ולחוות אותו!

בהזדמנויות רבות, כשזכיתי לדבר עם מרן הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל, אודות תכניות לימוד הבוקר של 'דרשו', היה אומר לי: 'אין תחליף ללימוד באשמורת הבוקר, הראש צלול ובהיר, ומלבד כל זאת גם אויר העולם זך ונקי והטומאה אינה שולטת באותן שעות, שהרי עיקר זמנם של בעלי העבירה הוא בתחילת הלילה, ואילו באשמורת הבוקר הם כבר ישנים...'

אמרות טהורות ופנינים, לקראת יומא דהילולא של מרן בעל 'שבט הלוי' הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זיע"א

הרב יהושע לייבזון

בעוד כשבוע בליל הסדר, חל יומא דהילולא של בעל 'שבט הלוי' מרן הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זיע"א, כל מי שהכיר את מרן בעל 'שבט הלוי' ונזכר באישיותו הדגולה, מרגיש עתה כאב חד הפולח את גופו. זכינו ונכנסנו פעמים רבות אל הקודש פנימה ולא ניתן לתאר את מאור הפנים שכל מי שנכנס זכה לקבל.

לקראת יומא דהילולא בחרנו להביא קטעים מעניינים כפי שהובאו ע"י נשיא דרשו הגאון הרב דוד הופשטטר שליט"א בספרו 'דרש דוד' על מסכת אבות.

את הסיפור הראשון, רבים כבר מכירים, אך הבאתי אותו בגלל תשובתו הייחודית של מרן בעל 'שבט הלוי'.

"חידוש גדול היה בהקמת ישיבת 'חכמי לובלין', היתה זו הישיבה הראשונה שהצרכים הגשמיים של בני הישיבה, האוכל והלינה, היו ניתנים כולם בבנין הישיבה, ללא צורך להתרוצץ אנה ואנה בחיפוש אחר אוכל או מקום שינה.

בחורים מכל רחבי אירופה השתוקקו ללימוד בישיבה, ובאו אליה כדי להיבחן אצל ראש הישיבה מרן הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין זצ"ל.

בין הבאים, היה בחור אחד שטלטל את עצמו ימים רבים ברכבות. לאחר המבחן, אמר לו ראש הישיבה שלצערך הרב הוא לא נמצא מתאים ללימוד בישיבה, ועליו לשוב אל ביתו...

לאחר כמה שעות נכנס ראש הישיבה לבית המדרש, והנה הוא רואה את הנער הצעיר יושב ולומד בשקידה עצומה. הוא ניגש אליו ואמר לו בתמיחה: 'הלא אמרתי לך שלא התקבלת לישיבה, מדוע אם כן אתה נשאר כאן?!'

'אכן' - השיב לו הנער - 'בכוונתי לשוב לביתי, אולם יש עוד כמה שעות עד שהרכבת תגיע לכאן, האם אני יכול לנצל את השעות הללו וללמוד כאן בבית המדרש?'

ראש הישיבה התרגש לשמע תשובתו של הנער, ואמר לו: 'התקבלת לישיבה! מקומך עמנו!'

הבחור נשאר בישיבה והמשיך ללמוד שם בהתמדה עצומה. סיפרו עליו שלא יצא מכותלי הישיבה במשך יותר משנה... ולא שב לביתו

אלא לאחר שנה ומחצה...

לא פלא שעמל כה רב וגיעה עצומה שכזו, הצמיחו את עמוד ההוראה מרן הגאון רבי שמואל וואזנר זצ"ל...

אגב, בהזדמנות שאלתי את מרן זצ"ל האם נכונה השמועה שהוא לא יצא מן הישיבה במשך יותר משנה, והוא חייך והשיב לי בענוותנות: 'ככה מספרים...'

'ללמוד על מנת לעשות' הוא הלימוד הקשה ביותר, אבל גם הנצרך ביותר

זכיתי להיכנס כמה פעמים אל מרן פוסק הדור הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל, ואמר לי שללמוד על מנת לעשות - דהיינו "לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא" - הוא הלימוד הקשה ביותר. והוסיף, שיש הרבה תלמידי חכמים שהם בעלי כשרונות גדולים ויש להם ידיעות רבות בכל חלקי התורה, ובכל זאת לא הצליחו ללמוד אליבא דהלכתא.

עם זאת, לגבי לימוד ההלכות עצמן, שמעתי מכ"ק מרן האדמו"ר מגור שליט"א ש"בלי לימוד הלכה דבר יום ביומו, אי אפשר להתנהג כיהודי". כלומר, לימוד ההלכה לא נועד כדי להשיג

מדריגה גדולה יותר בידיעת התורה, אלא פשוט כדי לדעת לחיות כיהודי...

לאחרי ימי השואה הארוכים, הגיע אבי לקנדה בעירום ובחוסר כל

לאחר ימי השואה הארוכים, הגיע אבי (שליט"א) לקנדה בעירום ובחוסר כל והחל לשקם את משפחתו. אך מלבד דאגתו לצרכיהם הגשמיים שלו ושל משפחתו, דאג גם לחלק הרוחני.

עוד כשהיה בהונגריה, היה המנהג בקרב ה'בעלי-בתים' ללמוד לפני התפילה, וכשהגיע לקנדה רצה לשמר מנהג זה. לשם כך קבע לו חברותא עם עורך דין מקומי שלא עבר את המלחמה והיה מבוסס כלכלית.

ידידיו של אבי לעגו לו, ואמרו: 'אם בעת הזאת כאשר מצבך הכספי הוא בכי רע, תשמר את מנהגי הונגריה ותלמד בשעות הבוקר, פרנסתך מה תהא עליה?' אבל אבי לא שת ליבו אליהם, הוא התמיד ללמוד עם החברותא במשך עשרות שנים, והקב"ה בירכו לרוב בפרנסה טובה ובמשפחה לתפארת.

בהזדמנויות רבות, כשזכיתי לדבר עם מרן הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל, אודות תכניות לימוד הבוקר של 'דרשו', היה אומר לי: 'אין תחליף ללימוד באשמורת הבוקר, הראש צלול ובהיר, ומלבד כל זאת גם אויר העולם זך ונקי והטומאה אינה שולטת באותן שעות, שהרי עיקר זמנם של בעלי העבירה הוא בתחילת הלילה, ואילו באשמורת הבוקר הם כבר ישנים...'.

ככל היוצא מפיו של החפץ חיים יעשה

באחד הפעמים שזכיתי להיכנס למרן בעל השבט הלוי הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל, סיפר לי שבצעירותו מסר שיעור בירושלים על ירושלמי סדר זרעים לפני כמה רבנים שעלו מרוסיה, ביניהם היו כאלו שזכו ללמוד תורה אצל ה'חפץ חיים' - הלא הם הצדיק רבי שלמה ליב בלוק זצ"ל והרה"ח רבי יהושע דוד רוזנפלד זצ"ל (המכונה רבי יהושע ווארשעווער). ר' יהושע זכה להתלוות אל החפץ חיים במשך כמה שנים, והיה מספר נפלאות ממש שראה אצל החפץ חיים. בין השאר סיפר לי - שח הרב וואזנר - שראו בחוש את קדושת ושמירת לשונו של החפץ חיים, שכן כל מה שהוציא מפיו נתקיים. כמו כן סיפר לי רבי יהושע, שפעם אחת כאשר נפרד מהחפץ חיים ונטל רשות לנסוע לביתו שבוורשא, אמר לו החפץ חיים: "יהושע! דע, שלהימנע מללכת פעם אחת ברחובות וורשא, זה 'קרן קיימת לעולם הבא'..."

ראיתי תלמידי חכמים שלומדים ברבע ראש או בחצי ראש

מרגלא בפומיה דמרן בעל השבט הלוי, הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל, בשם מורו ורבו הגה"ק רבי שמעון מזעליחוב זי"ע: "ראיתי תלמידי חכמים שלומדים ברבע ראש או בחצי ראש, אך תלמיד חכם אמיתי הוא מי שכל ראשו שקוע בלימוד, ורק כאשר ילמד בדרך זו יפתחו לפניו מעיינות החכמה ויזכה להרגיש חיות בלימודו, שכן אז הוא מתעלה מעל לסביבתו ומתנתק מדאגותיו היומיומיות".

* תוכנית יומית מענייני דיומא
בהגשת הרב אברהם פוקס

* מידע כולל לנבחני דרשו על מועדי
המבחנים מסלולי הלימוד ועוד

* שיעורי משניות על מסכת
שביעית לתוכנית קניין שביעית

* שיעורי משנה ברורה לפי
סדר דף היומי בהלכה

* שיעורים על הדף היומי ועל כל
הש"ס ממבחר מגידי השיעורים

* שיעורים מבוארים בעיון לביאורי
תוס' על פי סדר הדף היומי

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' 4992* או 077-2222-666

איך באמת זכה רבינו לכזאת מתיקות התורה? הוא עצמו סיפק תשובה לשאלה הזאת. סיפר רבינו זצ"ל, שאמר לו החזו"א, תדע לך שלכל מסכת יש נשמה. היא יצור חי, המסכת מצפה ומייחלת שתסיים אותה. אם הלומד נוטש אותה באמצע ואינו מסיים, היא בוכה ובוכה בלי הפסק, וזה גורם לה צער נורא ואיום. ואם הלומד מסיים את המסכת, היא שמחה ורוקדת בשמחה עצומה על כך שעוד יהודי עסק בה וסיים אותה

שביבי אורה ממורשתו נוראת ההוד של מרן שר התורה זצ"ל, כפי ששמענו מפיו של מגיד המישרים רבי אליעזר יוטקובסקי שליט"א

הכיפורים, 'פורים כפורים'.

ההדרכה של החזון איש

את השיחה אנו מקיימים עם הרב יוטקובסקי, לקראת הגיליון המיוחד שנוציא לאור בס"ד בשבוע הבא, ערב חג הפסח, והיא עוסקת בליקוט פנינים מאירות ממורשתו נוראת ההוד של מרן שר התורה זיע"א, בניסיון לאחוז בשולי אדרתו הטהורה. הרב יוטקובסקי, כמי שגדל בצלו של מרן שר התורה והתפלל בשנות ילדותו ובחרותו בבית הכנסת 'לדרמון', וכמי שזכה להיכנס אינספור פעמים אל הקודש פנימה ולשאוב מלוא חופניים רגעים יקרים במחיצתו של רבינו זיע"א, שופע כמובן סיפורים, עובדות ורעיונות מרבינו הגר"ח, ועל כן אמרנו לבל נמנע טוב מבעליו ונשתף את הקוראים בסיפורי המופת, וגם אחרי כתיבת מאמר זה עוד נותרו סיפורים רבים מספור לגיליון של השבוע הבא, ואולי גם לאחר הפסח...

"חלק מהסיפורים הללו ראיתי בעצמי, אחרים שמעתי מחברים ויש גם סיפורים מפורסמים. כל עובדה כזאת היא ספר מוסר בפני עצמו, וצריך לא רק לספר סיפורים אלא גם להתבונן בהם וללמוד מהם דרך" הוא אומר.

"החלק הכי חשוב בהספדו של צדיק זה ללמוד ממעשיו בבחינת 'והחי

"היה זה בשושן פורים, בשעות אחר הצהריים. בעודי מנסה לפלס לי דרך בפקקים המפורסמים שפוקדים את ירושלים בכל שנה ביום הפורים, אני נאלץ לעצור בגלל שיכור שמרקד לו על הכביש, מבלי להיות ער למה שמתחולל סביבו.

הצפירות העצבניות של הנהגים הכעוסים לא עזרו כדי להזיז את השיכור ממקומו. הוא נראה זורח מאושר, רוקד ומקפץ בהנאה מרובה.

לרגע הוא נעצר, הכניס ידו לכיסו ושלף את הטלפון הנייד שכנראה רטט במרץ. הוא ענה לטלפון, החיוך נמחק מפניו העליונות, ובתוך רגע הוא פרץ בבכי מטלטל.

חשבתי לצאת אליו, מספר לנו מגיד המישרים הנודע הרב אליעזר יוטקובסקי שליט"א, "אבל בדיוק אז צלצל גם הטלפון שלי... על הקו חיכתה לי הבשורה המרה על סילוקן של צדיקים. רוח אפינו אשר אמרנו בצלו נחיה, רבינו שר התורה איבד את ההכרה, החייה... אחרי זמן קצר כבר נמסר על כך שיצאה נשמתו בטהרה, ותיהום כל הארץ, ובכל בית ישראל תאניה ואניה.

אני רוצה לומר דבר נפלא, וכדאי שנשים לב לכך. בספרו 'טעמא דקרא' שואל רבינו הגר"ח זצ"ל שאלה נוראה. הרי שלמה המלך כותב בקהלת את ה'עיתים' השונים: לכל זמן ועת... עת ללדת ועת למות, עת לטעת ועת לעקור נטוע, וכן על זה הדרך.

שואל רבינו הגר"ח זצ"ל: הכל אני מבין, אבל מה זאת אומרת 'עת למות'? יש זמן שבו אנחנו ממליצים, חברים, בואו, הולכים למות, עכשיו זה הזמן המוצלח למות...

השאלה אכן שאלה קשה, אבל התשובה שהוא עונה שם פשוט מסמרת שיער: יש דבר כזה זמן מתאים למות, כותב רבי חיים, יש זמן כזה. מתי? ביום שיש אחר הצהריים, שכתוב בגמרא שהנפטר בזמן זה זוכה להיכנס מיד לגן עדן, וכן ביום הכיפורים שהוא יום מחילת עוונות. זה הזמן למות, כשהאדם נקי מכל חטא ועוון ומקודש כולו בקדושה העליונה, כשמובטח לו שהוא ייכנס מיד לגן עדן, זה בדיוק הזמן המתאים.

ומתי הסתלק רבינו לבית עולמו, ביום שיש אחר הצהריים, ביום הפורים דמוקפין, שעליו, על יום הפורים, כותב הזוהר הקדוש שהוא בבחינת יום

יתן אל לבו, יש לנו כל כך הרבה דרכים להידבק ברבינו גם לאחר פטירתו. "ואכן, זכינו להקים סמוך לפטירתו פרויקט מיוחד המכונה 'תורת'. מדובר ביוזמה של הנגיד רבי אהרן דרייזין ממונטריאול שבקנדה, והיא פתוחה לכל החפץ בכך בטלפון שמספרו 073-383-8380, כשכל הרעיון של התוכנית הוא לצעוד בדרכו של רבי חיים זצ"ל, ולקחת איזושהי נקודה מהמעלות המיוחדות שלו, כדי שנבין מי היה האיש הפלאי הזה ונוכל ללמוד ממעשיו.

אני זוכר שכשהייתי ילד כבן עשר, היה רבינו מוסר שיעור בירושלים, בשנת האבל על אביו זצ"ל. איזו מתיקות זאת היתה. הוא היה אומר בשיעור שנמשך עשרים דקות מדי יום, ובמהלכן הוא למד כל יום שני דפי 'ירושלמי'. עד היום אני זוכר את המנגינה ואת הצורה המתוקה שהוא למד. לכל מילה היה חן מיוחד, ראית שהוא חי את הגמרא הוא מנהל שיחה ערה עם הגמרא, מדהים!!! אנשים באו במסירות נפש לשמוע את השיעור הנפלא הזה, ולמרות שהייתי ילד קטן, אני זוכר את הכיף שהיה לי להשתתף בשיעור הזה!

"איך באמת זכה רבינו לכזאת מתיקות התורה? הוא עצמו סיפק תשובה לשאלה הזאת. סיפר רבינו זצ"ל, כשהוא היה ילד, הוא נכנס פעם לדודו החזון איש. שאל אותו מרן החזון איש, מה אתה לומד היום??? אמר לו רבי חיים שהוא לומד מסכת קידושין.

"אמר לו החזון איש, תדע לך שלכל מסכת יש נשמה. היא יצור חי, כמו שמסופר על מסכת חגיגה. והמסכת הזאת שאתה לומד, מצפה ומייחלת שתסיים אותה. אם הלומד נוטש אותה באמצע ואינו מסיים, היא בוכה ובוכה בלי הפסק, וזה גורם לה צער נורא ואיום. ואם הלומד מסיים את המסכת, היא שמחה ורוקדת בשמחה עצומה על כך שעוד יהודי עסק בה וסיים אותה.

"ולכן", הזהיר החזון איש את אחיינו האהוב, "אם אתה לומד קידושין, תראה לסיים את המסכת. אל תנטוש אותה באמצע שלא תגרום לה צער נורא".

"סיפר רבי חיים שהדברים האלו חדרו ללבו ונתנו לו חשק מיוחד לסיים עוד ועוד מסכתות. עד כדי כך היה רבי חיים מרבה לסיים מסכתות, שהוא פיצל את שעות הלימוד שלו ולמד בבוקר בכולל חזון איש ואחריה צ' בכולל פוניבז', מסיבה אחת ויחידה, הוא לא רצה שיראו איך שהוא עובר במהירות ממסכת למסכת ומסיים כל הזמן מסכתות בלי סוף, ולכן היה לו סדר לימוד של הכולל הזה וסדר לימוד של הכולל ההוא, כך שהאברכים חשבו שהוא מסיים מהר כי הוא לומד את אותה מסכת בכל שעות היום..."

להיות 'רבי חיים' בדף אחד

"ואכן במערכת של 'תורת', במספר הנ"ל, אנחנו מציעים אופציה לכל החפץ בכך, לקבל על עצמו לסיים מסכת אחת. איזו מסכת שהוא בוחר, בין אם לומדים אותה בישיבה ובין אם לא. כל אחד גם בוחר לעצמו את קצב הלימוד, דף ביום? דף בשבוע? כל אחד בוחר את הקצב שלו, אבל צריך להיות עקבי וכל פעם שלומדים עוד דף צריך לעדכן והמערכת מחשבת כמה זמן עוד נשאר לסיום וכמה דפים עוד נשארו וכו'. בוחר שייסיים מסכת, יזכה לקבל תעודת הוקרה שתהיה חתומה על ידי כל

גדולי התורה והחסידות שליט"א.

"כעין זה יש לנו עוד יוזמה באותו פרויקט 'תורת', להיבחן על דפים שלמים ב'שקלא וטריא'. זה כבר קיים בחמישים ישיבות קטנות ועוד היד נטויה בס"ד. במהלך הזמן הבחורים לומדים דפים 'שקלא וטריא', ונבחנים בעל פה אצל הבוחנים מטעמנו שעושים זאת בהתנדבות מלאה, ובבין הזמנים הבחורים כותבים את השקלא וטריא בסיכום, ועם תחילת הזמן הם ייתנו את הדפים לבוחנים שיעברו על זה ויעדכנו במערכת שהם אכן נבחנו.

"האופציה השלישית והמעניינת במיוחד היא ללמוד דף אחד של גמרא 'כמו רבי חיים'. אנחנו ממליצים לעשות את זה עם הדף הראשון של ערבי פסחים, אבל לא בהכרח כל בחור יכול לבחור לעצמו איזה דף שהוא רוצה, וללמוד אותו עוד פעם ועוד פעם, לעיין בו וללמוד אותו עם השולחן ערוך והמשנה ברורה, עם הרמב"ם והבית יוסף, על ההלכות העולות מהדף הזה, ללמוד אותו כמובן עם רש"י ותוס', עם הרי"ף והנימוקי יוסף, ולחזור עוד ועוד, 30 ו-40 פעם על אותו דף.

"הרעיון הוא שמי שירגיש את הטעם המתוק כל כך בידיעתו של דף אחד על בוריו עם הראשונים, הלכה למעשה, יבין מה זה 'להיות רבי חיים', ואולי גם להרחיב את השיטה הזאת לעוד דפים ומסכתות בש"ס בסייעתא דשמיא".

אולי הוא הזכיר אותי...

פעם נפטר יהודי חסיד גור, שבצעירותו למד בחיידר יחד עם מרן הגר"ח. והנה ביום הראשון של ה'שבעה' נוקשים על דלת ביתה של המשפחה האבלה, הגאון רבי חיים קנייבסקי הגיע לנחם.

בני המשפחה נדהמו, מרן הגר"ח הגיע לנחם אותם??? על מה ולמה??? כשהתיישב מרן מולם, הם לא הצליחו לכלוא את רגשותיהם ושאלו מדוע הגיע הרב? היה לו איזה קשר סודי עם אבא שלנו? אולי למדו בחברותא בחצות הלילה?

"אבל רבי חיים השיב בפשטות שהוא למד עם אבא שלהם בחיידר, ולכן בא לנחם. הבנים ניסו בכל זאת לחקור, אולי הם היו בידידות מיוחדת גם בשנים האחרונות, אבל לא.

"אני לא יודע אם אבא שלכם הזכיר אותי", אמר להם מרן, "קוראים לי חיים קנייבסקי, יכול להיות שפעם הוא הזכיר את השם שלי..."

"לאחר שחזרו ושאלו מדוע הטריח הרב את עצמו לעלות שלוש קומות כדי לנחם אותם, השיב להם מרן בפשטות: "כי זה מצווה..."

"אגב אציין שתמיד כשהיה הולך לניחום אבלים, הוא היה מגיע ביום הראשון ל'שבעה', כי 'מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה'".

כמה כלבים יש בש"ס???

"מרן זצ"ל היה נוסע לירושלים שלוש פעמים בשנה, בשלושת הרגלים, כדי להתפלל בכותל המערבי ולבקר אצל חמיו הגרי"ש אלישיב זצ"ל.

"היה בעל תשובה טרי ששמע על כך, והחליט שהוא חייב לקחת את הרב קנייבסקי ברכב המפואר שלו. הרים כמה טלפונים והצליח לקבל את המשאלה שלו. והיה היום רבי חיים התיישב ברכבו של היהודי שניצל את ההזדמנות כדי לשאול את הרב שאלות שהכין מראש.

עומד יהודי על פי התנור עם מקל המצות בידו. במקום זה צריך מהירות מיוחדת כיון שהתנור פולט חום. והיהודי, לא ממהר אלא נעמד לעצמו בדבקות גדולה, המצות בידו, והוא צועק בתפילה, מתנדנד ומאריך בייחודים: "ל-ש-ם מ-צ-ת מצוה..." "איזה לשם? איזה מצה ואיזו מצוה? עד שיחדת ייחודים המצה כבר הפכה לחמץ גמור!...

הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל על היצר הרע, החכם הגדול, ש"מסובב את כולנו על האצבע", ועושה אותנו כסילים!

לא מבין כן מבין... וכאשר אתה עסוק איתו, מגיע מאחור גולן, נוטל את החבילות ובורח..."
את התפילין הוא מצא בסוף בדרך מעניינת, פלאי פלאים. בזכות שהוא מעולם לא דיבר דברים בטלים עם תפילין. ואכמ"ל. אבל המזוודות נגנבו.
זו כוונת הכתוב "ושמרתם את המצות" - את המצוות. אותו התכסיס, כי ממש אותה העצה יש ליצר הרע כיצד לגנוב בערמה מהיהודי את המצוה:
יהודי מתחיל לברך ברכת המזון ואומר "ברוך אתה ה'". מיד מגיע השווארצער יצר הרע [-היצר הרע השחור] ומכניס לו לראש: "לגמרי שכחת! הולכים היום לאסיפה הדחופה!". מיד הוא חושב מה יהיה בפתח האסיפה, מה יאמרו בה, מה יגיד פלוני, באמצע 'ברכת המזון' חושב ומתכנן, ולפתע מוצא את עצמו ב"ובנה ירושלים"... הוא ממשיך לחשוב על האסיפה, עד שמסיים, ואז הוא אומר לעצמו - היכן הברכת המזון שלי? גנבו לי אותה! הגיע היצר הרע ובלבל אותי עם בורו פארק ופלטבוש, עם דולר וסנט, אסיפות ודרשות, ובינתיים כשאני חשבתי הוא חטף לי את הברכה.
"ושמרתם" - שימו לב, תשמרו שלא יגנבו אתכם!

עומד יהודי על פי התנור עם מקל המצות בידו. במקום זה, חובה למהר! נצרכת שם מהירות מיוחדת כיון שהתנור פולט חום. והוא לא ממהר אלא נעמד לעצמו בדבקות גדולה, המצות בידו, והוא צועק בתפילה, מתנדנד ומאריך בייחודים: "ל-ש-ם מ-צ-ת מצוה..."
איזה לשם? איזה מצה ואיזו מצוה? עד שיחדת ייחודים המצה כבר הפכה לחמץ גמור!...

מה שרמזו בפסוק וברש"י: "ושמרתם את המצות" - "רבי יאשיה אומר: אל תהי קורא 'את המצות' אלא את המצוות, כדרך שאין מחמיצין את המצה כך אין מחמיצין את המצוה, אלא אם באה לידך עשה אותה מיד", אין מחמיצין את המצוות. אין צורך בפעולה מיוחדת בשביל להחמיץ מצוה, כי כמו שמצות מחמיצות מאלהן כך מחמיצים מצוה בשב ואל תעשה, לא שומרים אותה והמצוה בורחת. מנמנמים וחלילה מאבדים זמן קריאת שמע וכדומה.

אני אוהב לספר סיפור שהיה, והלימוד מהמעשה הוא געוואלדיג:
יהודי נסע לארה"ב ונחת בשדה התעופה קנדי. ירד מהמטוס, המתין שתעבור מונית לקחתו למחוז חפצו. בדרך כלל נהגי המוניות הם שחורים [שלא תדעו, אבל אתם מכירים את הערבים פה? משהו כזה, הצד השווה בהם שדרכם להזיק ושמירתם עליך]. האיש עומד עם שתי מזוודות וממתין, עד שעצרה מונית לידו.

הוא ניגש. לא ידע היטב את שפת האנגלית, אבל עם מה שכן ידע - הצליח להסתדר. 'נשא ונתן' עם נהג המונית שנקב בתחילה במחיר מופקע. סוף סוף הגיעו לעמק השווה, לפתע אמר לו הנהג איזו קללה באנגלית וברח מהמקום, נסע ונעלם.

'בריה משונה, מה הוא בורח אחרי שסיכמנו? צריך עכשיו לעצור נהג שני' - חשב לעצמו.

בינתיים הוא הסתובב ובדק מה עם החבילות שלו, ו-אין חבילות! גנבו לו את המזוודות. בהלה גדולה. - שתי מזוודות, טלית ותפילין! הארנק שהיה לו. התחיל לרוץ לכאן ולשם. בינתיים עבר שם יהודי, בעל חסד גדול, והאורח סיפר לו את צערו הרב ומה שקרה לו.

אמר לו היהודי האמריקאי: "וכי אינך מודע לכך? זה היה מתוכנן מראש, כך מתנהגים השודדים הללו. הם שולחים נהג שיעמוד ויבלבל לך את המוח: מחיר גבוה מחיר נמוך, בורו פארק פלטבוש,

ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש

אדם ולא יכלו לעשות הפסח..

הגמרא (סוכה כד ע"ב) שואלת: "אותם אנשים מי היו?". הגמרא מביאה דעות שונות בענין: לדעה אחת הם היו "נושאי ארונו של יוסף". רבי יוסי הגלילי אומר: "מישאל ואלצפן היו, שהיו עוסקים בנדב ואביהוא. רבי יצחק חולק ואומר כי כל אלו יכולים היו כבר להיטהר, אלא "עוסקים במת מצוה היו, שחל שביעי שלהן להיות בערב פסח".

לכאורה יש להבין, מהי בכלל השאלה "אותם אנשים מי היו"? וכי לא דבר פשוט הוא שמתוך כזה ציבור של מיליוני אנשים ימותו כמה וכמה אנשים, ויהיו אנשים "טמאים לנפש אדם" שלא יוכלו לעשות את הפסח?

נראה לבאר את שאלת הגמרא, על פי מה שמביא רש"י במקום בשם הספרי: "וראויה היתה פרשה זו להאמר על ידי משה, כשאר כל התורה כולה, אלא שזכו אלו שתאמר על ידיהן, שמגלגלים זכות על ידי זכאי".

לאנשים הללו היתה חביבות מצוה מיוחדת הם ידעו שמצד הדין הם פטורים ממצות קרבן פסח, מכל מקום חביבות המצוה בערה בהם, והם השתוקקו לקיימה מליבם הטהור פרצה לה השאלה: "למה נגרע?!"

משל למה הדבר דומה? לאדם שיגידו לו: "אתה יכול לזכות במיליונים, אבל אתה פטור מלטרונ ולבוא לקחת אותם"... הרי בודאי יצחק: "פטור - שמטור! אני רוצה את הכסף"! החביבות לכסף תגרום לו לרצות בו, על אף שמצד הדין "פטור" הוא מלטרונ בעבורו...

אנשים אלו, בהיותם צדיקים המחבבים את המצוות, טענו: 'איפה מליון הדולר שלנו?! אנחנו באמת לא חייבים, אבל "למה נגרע?" גם אנחנו רוצים להרוויח את הזכות הגדולה הזו של קרבן הפסח! על כן זכו שתאמר פרשה בתורה על ידם, שהרי "מגלגלים זכות על ידי זכאי"!

זוהי אפוא, שאלת הגמרא "אותם אנשים מי היו"? - מי היו אותם

אנשים צדיקים, שכה חיבבו את המצוה, וכה השתוקקו לקימה למרות היותם פטורים מצד עיקר הדין?

בקהלת מובא: יצר הרע נקרא "מלך זקן וכסיל"

נשאלת השאלה: וכי יצר הרע הוא "כסיל"? הלוא אין חכם יותר ממנו! הוא מסובב את כל העולם על האצבע שלו!

התשובה לכך היא: כל "בעל מלאכה" נקרא על שם המלאכה בה הוא עוסק: "חשמלאי" נקרא כך משום שהוא עוסק בחשמל, "סנדלר" נקרא כך משום שהוא עוסק בסנדלים "אופה" נקרא כך משום שהוא מייצר דברי מאפה וכדומה. יצר הרע נקרא "כסיל" כי ב"בית החרושת" שלו הוא 'מייצר' כסילים!...

יצר הרע, החכם הגדול, ש"מסובב את כולנו על האצבע", עושה אותנו כסילים!

על דרך זו אפשר לפרש גם את התואר הנוסף של יצר הרע - "זקן". הוא נקרא כך משום שהוא עושה אותנו זקנים... "למה לך לקום כל כך מקודם בבוקר", הוא אומר, "הרי אין לך כח! אתה עיף מאד". או - "למה ללכת לשיעור, הרי אחרי יום עבודה קשה אתה לא בכורש! אתה בין כה וכה תרדם בשיעור" וכדומה.

מורי ורבותי!

את זאת עלינו ללמוד מהאנשים הטמאים הללו: לא להיות זקנים! להתעשת ולהזדרז בעבודת השם יתברך!

אליבא דאמת, כאמור, הם היו פטורים מקרבן פסח! אף אחד לא יכול היה לבוא אליהם בטענות על כך שלא הקריבו את הקרבן! מכל מקום בערה בם השתוקקות עזה לקיים את המצוה, הם רצו להיות מיליונרים...

הקב"ה ראה את השתוקקותם, וחדש בעבורם את מצות פסח שני, כדי שאכן יוכלו לקיים את המצוה, כשאיפת ליבם הטהור!

כי אם אדם רוצה באמת - הקב"ה נותן לו סיעתא דשמיא מיוחדת השיג את שאיפתו.

(מתוך יחי ראובן - הגדה של פסח)

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה ראשית מדי יום אלצ'ק בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

באחד הימים סיפר הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל, פנתה אלי אשתי הרבנית, ושאלה אם אוכל לרדת לאיטליז הסמוך לקנות בשר לשבת. כמובן השבתי בחיוב ויצאתי מהבית בשמחה. כשבאתי לאיטליז מצאתי אותו הפוך לגמרי, כשרחש והמולה רבה אופפת אותו. הרהיטים הוזזו ממקומם, הבעלים היו נראים לחוצים ומוטרדים כמי שמאתרים דבר מה שנאבד

הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א על הסיפור של החתול שבו לטבעת היהלום

בילדותי שמעתי סיפור נפלא ממגיד המישרים האהוב והבלתי נשכח, הגאון הצדיק רבי **יעקב גלינסקי זצ"ל**. איני יודע אם אכן הסיפור התרחש במציאות או שמא סיפרו אותו רק כמשל, אולם כדרכו הרצה את הדברים בצורה חיה ומרתקת, והצליח להחדיר את מוסרו וליקחו הנוקב ללבבות הילדים הרכים.

כך סיפר רבי יעקב במתיקות:

באחד הימים פנתה אלי אשתי הרבנית, ושאלה אם אוכל לרדת לאיטליז הסמוך לקנות בשר לשבת. בעלי האיטליז היו מוכרים לנו כיהודים יקרים ויראי שמים שניתן לסמוך עליהם בבטחה. כמובן השבתי בחיוב ויצאתי מהבית בשמחה.

כשבאתי לאיטליז מצאתי אותו הפוך לגמרי, כשרחש והמולה רבה אופפת אותו. הרהיטים הוזזו ממקומם, השולחנות נדו מצד לצד, הבעלים היו נראים לחוצים ומוטרדים כמי שמאתרים דבר מה שנאבד.

"מה יום מיומיי?" ניסיתי לברר אצל אחד הנוכחים, והוא השיבני: "לאשת הקצב אבדה טבעת יהלום יקרה במיוחד". "אין זה סתם טבעת", המשיך הלה להסביר, "מדובר בטבעת שירשה מסבתה, והיא חשובה ויקרה מאוד לליבה. ככל הנראה היא הורידה את הטבעת במסגרת עבודתה לרגעים אחדים, הניחה אותה כאן על השולחן, ולפתע היא נעלמה כאילו בלעה אותה האדמה".

לפי מצב הרוח הסוער, הבנתי כי אין עם מי לדבר כעת, והחלטתי שאבוא מאוחר יותר. פניתי אל בעלי האיטליז ובירכתי אותם מכל הלב: "יהי רצון שתמצאו את הטבעת במהירות ובקלות", ויצאתי החוצה.

כשעזבתי את החנות והתקדמתי כמה צעדים, שמתי לב כי בצד הדרך עומד לו חתלתול קטן המכופף את ראשו ובוחן חפץ נוצץ כלשהו שנקרה בדרכו. הוא ברר את מהות החפץ בקפידא בחוש ריחו המפותח, ליקקו מכל צדדיו, פיצחו בשיניו, וכשהבין שאין זה ממניי מאכלו השליכו בחוסר עניין והמשיך בדרכו.

בסמוך למקום, במרחק מטרים בודדים, הבחין החתול בשארית בשר מזוהמת, חתיכה שאין ראוי להתכבד בה, ועט עליה כמוצא שלל רב. בציפורניו גרר אותה לאחת מפינות הרחוב, וכרסם ממנה ביס אחר ביס בהנאה בלתי מוסתרת... בעינים בורקות פזל כל העת

לצדדים לוודא שלא מהין שום חתול להיכנס לתחומו ולחלוק עימו את 'שללו'...

עזבתי אותו לרגע, פניתי אל החפץ הנוצץ שנשט קודם החתול, ולתדהמתי ראיתי כי זה טבעת יהלום נוצץ וזוהר. שבתי בזריזות אל האיטליז, והבאתי להם בהתרגשות רבה את הטבעת האבודה, ולשמחתם לא היתה גבול.

מחווה של הכרת הטוב על מציאת האבידה הם ביקשו להעניק לי בשר חניס לשבת הקרובה, אולם לא הסכמתי בשום פנים ואופן. הן צריך להיות שוטה מופלג כדי להסכים למכור את שכר מצות השבת אבידה בשביל כמה ליטרי בשר... התנגדתי בתוקף, ושילמתי את מלוא הסכום שהשיתו עלי, עד הפרוטה האחרונה.

כשעזבתי את החנות חלפתי שוב סמוך לחתול המאושר, וככל שהתקרבתי חשתי יותר ויותר בריח הנורא שנדף מאותה חתיכת בשר קלוקלת. חשבתי לעצמי, מן הסתם החתיכה שהוא כה נהנה ממנה עמדה כאן תחת השמש הקופחת שעות ארוכות, ולמרות כן החתול כה שמח ועולז בה, מגן ושומר עליה מכל משמר כאילו מטמון יקר נמצא תחת ידו...

אך ככל שהתבוננתי והעמקתי במקרה שהקרה ה' לפני, התחוורה לי תובנה אדירה. הרי אילו היה לחתול מעט שכל היה תופס את טבעת היהלום תפיסה מעולה, פונה בזריזות לחנות הצורפים היוקרתית

ומוכר לבעליה את הטבעת במחיר מפולפל... עם הסכום שהיה מקבל בתמורה היה פונה לאיטליז ונרשם כלקוח קבוע לקבל מנה יומית של חתיכת בשר טריה בוקר וערב וצהרים למשך שנים ארוכות הוא וצאצאיו. אולם הוא ברוב טפשותו ואוילותו נטש את הטבעת היקרה ועט אחר חתיכת בשר מצחינה שהיום משביעה אותו ומחר לא נשאר ממנה מאומה.

"אך מורי ורבותי!", עורר רבי יעקב, "כשהעמקתי יותר, הבנתי שאין אנו שונים בהרבה מאותו חתול. אנחנו נראים אותו הדבר. האדם נוהג כאן בעולם הזה באותה אוילות וטיפשות בה נהג החתול. הוא רץ אחר כסף, אחר אוכל, אחר מתנות והנאות גשמיות חולפות, מבלי להפעיל את השכל להבין כי הדבר האמיתי שכדאי להשקיע בו הוא ברוחניות, בתורה ובמצוות, בהם מונח השווי האמיתי.

"במקום שינצל האדם את רגעי העילאיים המזדמנים לפתחו לרומם בהם את כל מהלך חייו, הוא ממשיך לרוץ אחר הנאות רגעיות בטלות והולכות, ובסופו של דבר נותר בידו עם חתיכת בשר מצחינה... נהנה מהלכלוך ומהרפש הגשמי המאוס, במקום ליהנות מהנאה נצחית שתעמוד לו לעד לעולם".

רבי יעקב עורר בשעתו את הציבור, כי ככל שהאדם יתבונן בתכלית החיים יגיע למסקנה ברורה, כי אין ערך ושווי אמיתי לכל הנאות העולם מול רגע אחד נצחי של עשיית רצון השם בשלימות, של קיום מצוה בטהרה, של לימוד התורה ביגיעה ועמל. אך האדם מעביר את חייו כ"סוס שוטף במלחמה", לא עוצר לרגע לחשוב ולהתבונן, ולכן הרבה פעמים הוא נוטה מדרך השכל, נוהג כשוטה וכאויל, ומחמיץ הזדמנויות הרות גורל.

סיפורו המתוק של רבי יעקב מהווה הקדמה חשובה עבורנו לימים אלו. הנה כעת עומדים להופיע עלינו ברוב הדר וקדושה ימי הפסח הבאים עלינו לטובה, ימים המתבלטים ומזדקרים בחשיבותם יותר מכל עיתות השנה.

נוראים הדברים שכתב גאון הדור, מרן רבי מאיר שמחה מדינסק זצ"ל, בספרו 'משך חכמה' (פרשת ואתחנן, ד"ה והנה כאשר נתבונן), כי למרות שבכל השנה הדרך המתבקשת מהאדם היא להקדים לפתוח מעצמו פתח כחודו של מחט, ורק אחר כך זוכה שהקדוש ברוך הוא פותח לו פתח כפתחו של אולם. אבל בפסח ההתנהלות כביכול שונה, הקדוש ברוך הוא מקדים לפתוח פתח וְחֵן חִנָּם את האדם גם בלי שהקדים לפתוח פתח מעצמו. מפליא!

וכבר המליצו גדולי החסידות, כי הדברים מרומזים בפסוק: "ופסח השם על הפתח" (שמות יב, כג): בפסח הקדוש ברוך הוא כביכול פוסח על פתח ה'חודו של מחט' - הנדרש מהאדם לפתוח באופן תמידי, ומעצמו פותח לו פתח כפתחו של אולם של שפע וברכה. זוהי הזדמנות עצומה ליזכות בקרבת אלוקים!

אך יחד עם זאת אין ספק כי אם לא יעורר האדם את עצמו להכיר בסגולת הימים וחשיבותם ויתכונן לקראתם כראוי, לדאוג לאגור באסמיו רגשות קודש רבי עוצמה להאיר בהן את כל עבודת

השם שלו, הוא עלול להחמיץ הזדמנויות נצחיות, ועלולים הימים העילאים הללו לחלוף על פניו ביעף, בהתעסקות בזוטות במקום לתפוס אוצרות יקרים אשר לא יסולאו בפז.

בדרשת שבת הגדול בשנת תשל"א, הזכיר בעל ה'מנחת יצחק', הגאון רבי יצחק יעקב וויס זצ"ל, גאב"ד ה'עדה החרדית', דבר נפלא בשם עמיתו הראב"ד הגאון רבי דוד יונגרייז זצ"ל

חז"ל דורשים (מכילתא פרשת בא) את הפסוק 'ושמרתם את המצות': "אל תקרי ושמרתם את המצות, אלא ושמרתם את המצוות. כדרך שאין מחמיצין את המצה, כך אין מחמיצין את המצוה, אלא אם באה מצוה לידך עשה אותה מיד ואל תחמיצנה".

שאל רבי דוד, מדוע דרשו ענין זה שלא יחמיץ אדם את המצוה ויזדרז לקיימה דוקא מהפסוק העוסק בענין המצות? הלא דבר הוא! והסביר הסבר נאה; חז"ל אומרים (קידושין מ, א): "לעולם יראה אדם את עצמו כאילו חציו חייב וחציו זכאי, עשה מצוה אחת - אשריו שהכריע עצמו לכף זכות, עבר עבירה אחת - אוי לו שהכריע את עצמו לכף חובה. לפי שהעולם נידון אחר רובו והיחיד נידון אחר רובו. עשה מצוה אחת - אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות, עבר עבירה אחת - אוי לו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף חובה".

מבואר בגמרא, כי ברגע אחד מסוגל האדם להכריע את כל העולם לכף זכות או לכף חובה, וכל גורלו האישי וגורל כל העולם כולו תלוי באותו הרגע, לטוב ולמוטב.

אותה נקודה, הטעים רבי דוד, ראינו ביציאת מצרים. כלל ישראל היו שקועים בארבעים ותשע שיערי טומאה רחמנא ליצלין, ואילו לא הוציא הקדוש ברוך הוא אותנו ממצרים ברגע האחרון רגע אחרון קודם ששקענו בשער החמישים, הרי שאנו וצאצאינו היינו שקועים בטומאת מצרים עד עצם היום הזה, ולא היינו זוכים לגאולה. אולם בזכות ניצול רגע אחד, קודם שבאנו למצב אֶל חזור, זכינו לצאת מאפילה לאור גדול ולגאולת עולם.

לכן, כאשר חז"ל רוצים ללמד את האדם להיות זריז במצוות ולהיזהר לא להחמיצן, אין מקרא הראוי ללמד זאת יותר מהפסוק העוסק במצות - 'כשם שאין מחמיצין את המצה כך אין מחמיצין את המצוה'. משום שבגלות מצרים למדנו את ערכו המופלא של ניצול רגע אחד! ראינו כיצד ניתן להרויח רווח נצחי לדורי דורות ברגע קטן, ומה היינו מפסידים אילו היינו מחמיצים את אותו הרגע, היה זה הפסד צורב לנצח. נורא!

כאמור, נקודה זו צריכה לעמוד למול עינינו בימים אלו. להיות עירניים לנצל את אותן מצוות יקרות וחשובות המתגלגלות לפתחנו בכל צעד ושעל, ולקיימן בהידור, בדקדוק ובשמחת לבב. הלא מוזדמנות לפנינו הזדמנויות כה קלות ופשוטות המסוגלות לצייד אותנו בכל כך הרבה שפע רוחני, לרומם את חיינו ולהותיר בנו רושם עילאי למשך כל ימות השנה, בבחינת: "והשיאנו ה' אלוקינו את ברכת מועדיך". אך הדבר תלוי באדם, אם אכן ישכיל לשאוב ולנצל עד היכן שידו מגעת.

זהירות מכעס וקטטה

המבצעים הגדולים של 'דרש' לכבוד חג הפסח

דרש דוד אבות
33
ש"ח בלבד!

משנה ברורה א'
33
ש"ח בלבד!

ספר המפתח על המ"ב
33
ש"ח בלבד!

מועד לדוד
33
ש"ח בלבד!

האותיות הקטנות: * המבצע לתקופה מוגבלת * דמי משלוח בסך 20 ₪ * אין התחייבות לאספקה לפני חג הפסח
* משלוחים באזורי המרכז החרדיים * ניתן לשלם ב 2 תשלומים

4

מי יודע? המבצע הגדול

ש"ל 99 ₪

וקבל את ארבעת הספרים במבצע הגדול
+ משלוח עד הבית חינם

ניתן להזמין בעמדות נדרים פלוס, או במשרדי דרשו 02-5609000

כל מה שרצית לדעת על ליל הסדר שחל בשבת, והשינויים ההלכתיים המיוחדים לשנה זו

מאת הגאון רבי אהרן מרדכי גרין שליט"א מחבר
ספר 'ילקוט הליכות ועניינים הנוגעים למעשה' חלק א'

יעקב א. לוסטיגמן

בפרוס ימי הפסח, אשר רבו הלכותיהם וכמנהג ישראל מקדמת דנא אשר נפסק להלכה בשו"ע, לעסוק בהלכות הפסח שלושים יום קודם לפסח, פנינו אל רב ביהמ"ד 'תפלה למשה' של כ"ק מרן אדמו"ר מלעלוב שליט"א, הגאון רבי אהרן מרדכי גרין שליט"א, מחשובי הרבנים בבית שמש, ומחבר ספר 'ילקוט הליכות ועניינים הנוגעים למעשה'.

ביקשנו מהגרא"מ גרין, לציין נקודות הלכתיות הייחודיות לשנה זו, כשליל הסדר חל בשבת קודש, וכש'שביעי של פסח' חל' בערב שבת שלאחר מכן.

ואכן נעתר הרב שליט"א ומשך שעה ארוכה הציף עניינים הלכתיים רבים הנוגעים במיוחד לשנה זו, והרי הם לפניכם, כפי שנכתבו על ידינו, והוגחו לאחר מכן על ידו בהגהה כפולה, כדי לוודא שיצא מתחת ידינו דבר מתוקן בס"ד.

ומפני שרבו הלכותיהם, חילקנו את המאמר לשניים, כאשר החלק הראשון מופיע השבוע, והחלק הנוסף יופיע בס"ד בשבוע הבא, בגיליון של ערב חג הפסח.

אמירת ההגדה בשבת הגדול

מנהג קדום בתפוצות ישראל, לומר 'הגדה של פסח', ב'שבת הגדול', והשנה יש לתת לו משנה תוקף כפי שנבאר.

הרמ"א פוסק בסימן תכ"ה להלכה לומר את ההגדה של פסח בזמן המנחה של שבת הגדול, מתחילת עבדים היינו עד לכפר על כל עוונותינו. הראב"ה אומר שהמנהג הוא שהתינוקות מקדימין לקרוא את ההגדה בשבת הגדול, כדי שיתחילו להיכנס לעניין ויקבלו את המושגים של ליל הסדר, וכך כשיגיע ליל הסדר עצמו הם יוכלו לשאול שאלות ולהעלות את התמיהות שהתעוררו אצלם בקריאת ההגדה. כך כותב גם המהר"ל שהמנהג לומר את ההגדה בשבת הגדול, נובע מהלימוד שלומדים עם הילדים כדי שיוכלו לשאול את הקושיות בליל הסדר כראוי.

במשנה ברורה הביא טעם נוסף שבשבת הגדול כבר מתחיל זמן הגאולה והניסים, ועל כן אומרים את ההגדה של פסח.

ב'מעשה רב' מהגר"א, הוא כותב שלמעשה הגר"א עצמו לא היה אומר את ההגדה בשבת הגדול, משום שבהגדה עצמה כתוב "יכול מבעוד יום, תלמוד לומר 'בעבור זה' לא אמרתי אלא בשעה שמצה ומרור מונחים לפניך", כלומר אין לומר קודם לכן.

בספר 'פעולת שכיר' שנכתב על ה'מעשה רב', הוא מביא את מנהגו

של הגר"א שלא לומר את ההגדה, ואגב אורחא הוא נותן טעם מאוד מעניין לאמירת ההגדה. שהרי בשבת קודש אסור לקרוא לאור הנר, ואם כן כשמגיע ליל הסדר בשבת, איך אפשר לקרוא מתוך ההגדה? את השאלה הזאת שואל כבר השולחן ערוך בסימן ער"ה, ושם הוא מבאר שהיות וכולם בקיאים בלשון ההגדה, אין חשש של 'שמא יטה' ולכן לא אסרו לקרוא מתוך ההגדה לאור הנר, ואפילו כשאין לו שומר וכו'. אומר ה'פעולת שכיר', שהרי זמן שכחה הוא י"ב חודש, כמו שמופיע בהלכה בכמה וכמה מקומות, ולכן חוזר החשש למקומו, שמא יטה... על כן תיקנו שיקראו את ההגדה בשבת הגדול, בזמן המנחה כשאין צריך לקרוא לאור הנר, וממילא מחדשים ומרעננים את הזיכרון, ומענתה אפשר שוב לקרוא את ההגדה לאור הנר, בלי חשש של 'שמא יטה', כי באמת זוכרים את ההגדה ובקיאים בה. כמובן שטעם זה נוגע במיוחד כשליל הסדר חל בליל שבת קודש, שאז יש את החשש של שמא יטה, ולכן בשנה זו יש עניין מיוחד בקריאת ההגדה גם בשבת הגדול.

אומנם בזמנינו אנו נוקטים להלכה שאין חוששים ל'שמא יטה' בתאורת החשמל, אבל מרן החזו"א כן חשש לזה, ובכל אופן יש עוד טעמים לקריאת ההגדה בשבת הגדול, כך שבוודאי יש לקרוא את ההגדה במקומות שנהגו לקרוא, ואין לזלזל במנהג זה.

אמירת 'ויהי נועם' במוצאי שבת הגדול

כאשר חל יום טוב באחד מימות השבוע, נפסק להלכה שאין אומרים 'ויהי נועם' במוצאי שבת שלפני יום טוב, כי אין ששת ימי המעשה,

יש אנשים שהגביע שלהם לליל הסדר הוא קטן יותר, כי באמת לארבע כוסות מספיק רביעית כהגר"ח נאה לפי המשנה ברורה, אבל השנה שחל ליל הסדר בשבת, והכוס הראשון מהארבע כוסות היא גם כוס של קידוש היום, אם כן צריך לקדש על כוס המכילה שיעור חזו"א, וצריך לשים לב לזה

ברורה אפשר להסתפק בשיעור של הגר"ח נאה, ואילו קידוש על היין בליל שבת זו מצווה מדאורייתא, ולכן יש להחמיר לכתחילה כשיעור חזון איש.

יש אנשים שהגביע שלהם לליל הסדר הוא קטן יותר, כי באמת לארבע כוסות מספיק רביעית כהגר"ח נאה לפי המשנה ברורה, אבל השנה שחל ליל הסדר בשבת, והכוס הראשון מהארבע כוסות היא גם כוס של קידוש היום, אם כן צריך לקדש על כוס המכילה שיעור חזו"א, וצריך לשים לב לזה.

ומי שקשה לו לשתות כמות גדולה כל כך של יין, צריך לקדש על מיץ ענבים, כפי שפסקו החזון איש והגאון מטשעבין שגם נהג בעצמו לשתות כוס של מיץ ענבים, וכך פסקו עוד גדולי עולם שאפשר לשתות מיץ ענבים לכתחילה, ואם מיץ הענבים טעים לו יותר מיין, יש בזה אפילו הידור מצוה לשתות דווקא מיץ ענבים ולא יין שקשה לו לשתותו, כי צריך שיהיה היין של ארבע כוסות ערב לחכו של השותה.

יין לבן שרוצה לצבעו באדום

השולחן ערוך כותב בהלכות פסח שיש מצווה לחזר דווקא אחרי יין אדום לארבע כוסות, ושני טעמים נאמרו בדבר. טעם אחד משום שנאמר "אל תרא יין כי יתאדם", ומזה אנו לומדים שהצבע האדום הוא עניין של חשיבות ביין, וטעם שני ששותים דווקא יין אדום לכתחילה זכר לדם של ילדי ישראל שהיה פרעה שוחטם כדי לרחוץ בהם לצערתו.

מעניין לציין כי בסימן ער"ב מביא הרמב"ן שמי שעושה קידוש על יין לבן בליל שבת, לא יוצא ידי חובתו ויש לעשות קידוש דווקא על יין אדום. למעשה אנחנו לא פוסקים כהרמב"ן, ומה גם שהפוסקים כותבים שדבריו נאמרו רק ביין שהוא ממש שקוף, אבל היין הלבן בזמנינו יש לו גוון צהבהב, והצהוב הזה הוא בעצם סוג של

ונחלקו הפוסקים כיצד יש לנהוג כשחל יום טוב בשבת קודש, האם יש להימנע מאמירת 'ויהי נועם' במוצאי השבת הקודמת אם לאו. במשנה ברורה פוסק בסימן רצ"ה, שבכזה מקרה אומרים במוצאי שבת 'ויהי נועם', כי אכן יש ששת ימי מעשה. אומנם ב'שערי תשובה' שם במקום פסק שאין אומרים 'ויהי נועם'.

העירו רבים שבעניין זה שונה יום טוב פסח משאר ימים טובים, כי בערב פסח יש איסור על עשיית מלאכה מחצות היום, ואם כן אין שישה ימי מעשה שלמים, ולכן הם טוענים שגם לדעת הסוברים שאומרים 'ויהי נועם' כשחל יום טוב בשבת, זה רק בשאר ימים טובים, אבל ערב פסח הוא גם יום טוב, ולכן במוצאי שבת שלפני פסח בכל מקרה אין אומרים 'ויהי נועם'.

מעניין לציין שבשאלת יעב"ץ (ח"א סי' י"ט), הוא אומר שב'ויהי נועם' ובפרק 'יושב בסתר' לא מופיעה האות ז', לרמז על שבע שבתות השנה שאין אומרים בהן ויהי נועם, והוא מונה את השבתות: שבת שלפני פסח, שבת שלפני שביעי של פסח, שבת שלפני שבועות, שבת שלפני ראש השנה, שבת שלפני יום הכיפורים, שבת שלפני סוכות ושבת שלפני שמיני עצרת. לפי חשבון זה, בכל מקרה אין לומר 'ויהי נועם' בשבת שלפני פסח...

מעניין לציין שמרן הראב"ד הגרי"י פ"ש זצ"ל ב'הליכות אבן ישראל' מביא שהמנהג בארץ הקודש הוא שלא לומר ויהי נועם בשבת שלפני יום טוב, גם אם יום טוב חל בשבת. בכך הוא פוסק כמו היעב"ץ ולא כהמשנ"ב. כמו כן הורה גם מרן 'השבט הלוי' זיע"א. ומובא גם במנהגי בעלזא, שהמהר"א מבעלזא זיע"א כשהגיע לארץ שאל כיצד נוהגים בארץ הקודש, והשיבו לו שאין אומרים 'ויהי נועם', ואכן כך נהג גם הוא בהתאם.

שיעור רביעית בארבע כוסות

בכוס של קידוש, וכן בד' כוסות צריכים לקדש על כוס המחזיקה כמות של רביעית יין, וידועה המחלוקת בין הפוסקים איך משערים את הרביעית.

חז"ל הקדושים לימדונו ששיעור 'לוג' הוא שש ביצים, ורביעית הלוג היא ביצה וחצי. אלא שהצ"ח אומר שהביצים בנות זמננו התקטנו ואינן בגודל של הביצים שהיו בזמן חז"ל, אלא כמחצית מהן בגודל, ולכן לפי שיטתו רביעית היא בשיעור של שלוש ביצים בנות זמנינו. לעומת הצ"ח סוברים הטור והשולחן ערוך שגודל הביצים לא התקטן, ושהן נשארו כפי שהיו כך עולה בפשטות מדבריהם.

אומר המשנה ברורה, שלהלכה אנחנו נוהגים בדברים שהם מדרבנן, לפי השיעור הקטן יותר, ובדברים שהם דאורייתא, בשיעור הגדול, כי ספק דאורייתא לחומרא.

למעשה השיעור של רבי חיים נאה הוא 86 גרם, וסימנך 'כוס' בגימטריא 86 ולפי החזון איש רביעית זה 150 גרם, בגימטריא 'כוס הגון'. למעשה הם חולקים גם מה גודלה של ביצה בת זמנינו, והשיעור של הגר"ח נאה לכל ביצה גדול קצת יותר משיעורו של החזו"א.

כמובן שחיוב שתי ארבע כוסות הוא מדרבנן, ולכן על פי המשנה

שינוי, כי זאת פעולת צביעה ממש. ולכן מי שצובע את יינו הלבן ביין אדום, צריך השנה להיזהר לעשות זאת לפני כניסת השבת, כדי שלא להיכנס לשאלות הלכתיות כבדות משקל בהלכות שבת.

ועוד דוגמה יותר נפוצה, כשמכינים את החרוסת ושמים בה יין אדום, זכר לדם כמובא ב'טור', יש כאן גם עניין של צביעה לשם צביעה, ולכן צריך לכתחילה להכין את החרוסת מלפני שבת, גם מטעם זה, נוסף על הטעמים שנציין להלן, כשנעסוק בעניין הכנת החרוסת.

הכנת מי מלח לטבל בהם הכרפס

גם את מי המלח כדאי מאוד לזכור לעשות מערב שבת, ולא לאחר שנכנסה השבת, כי בהכנת מי מלח זה 'נראה כמעבד' וכדו'. אמנם מותר להכין כמות קטנה של מי מלח לכתחילה, אלא שכתב הט"ז שמאחר ואין לנו שיעור ברור מה זה 'כמות גדולה' ומה היא 'כמות קטנה', יש להימנע מכך.

ולמעשה מי ששכח להכין מי מלח, יכין בליל שבת אבל ייזהר שלא תהיה כמות גדולה אלא כמות קטנה בצלוחית וכדו', ושלא יהיה יותר מדי מלח, היינו שלא יהיה שיעור של שני שלישים מלח ושליש מים, אלא שהמים יהיו יותר משליש ממי המלח הללו.

הכנת החרוסת בליל שבת

גם את החרוסת חשוב מאוד לזכור להכין לפני שבת, כי בהכנתה בליל שבת יש כמה וכמה בעיות, לבד ממה שהזכרנו לעיל לגבי צביעה באוכלים כשיש לו עניין בצבע האדום, זכר לדם.

השולחן ערוך פוסק שהמחתך את הירק 'דק דק' חייב משום טוחן. לא מדובר בחומרה בעלמא אלא באיסור גמור. הרמ"א מסייע את זה ואומר שמדובר רק כשמחתך כדי להשתמש בירק החתוך לאחר זמן, אבל אם הוא רוצה לאכול אותו לאלתר מותר.

במשנה ברורה נפסק שמאחר ויש המפקפקים בדברי הרמ"א, נוהגים להחמיר גם לבני ארצות אשכנז, ולא חותכים את הירק 'דק דק' גם לא בסמוך לסעודה. ולכן כשחותכים ירק צריך לחתוך בחתיכות גדולות מהרגיל.

אם כן, כשמכינים את החרוסת וצריך לרסק תפוחים וכדו', כמובן שאסור לרסק בפומפייה בשבת קודש זה בוודאי 'טוחן', וגם לחתוך לחתיכות קטנטנות עם סכין אסור כאמור.

עוד עניין שיש להיזהר ממנו בחרוסת, זה החשש מפני גיבול. צריך להיזהר שהעיסה תהיה רכה, עם הרבה נוזלים, ולא עיסה עבה שאז יש בזה חשש של 'לש'.

כמו כן, צריך להיזהר בערבוב של העיסה לעשות בשינוי. אסור לטרוף או לערבב בחוזקה כדרך שעושים בחול.

לכן צריך לעשות את החרוסת מבעוד יום, לפני שתיכנס השבת, ואם שכחו, צריך לחתוך את הפירות בחתיכות גדולות, ולעשותם בלילה רכה, וכן יש לערבב 'שתי וערב' כדי שיהיה שינוי, וכן להוציא את הכלי שאתו מערבבים, כמו מזלג או כף, אחרי כל פעם שמעבירים אותו בתוך החרוסת ל'שתי' או ל'ערב', יש להוציא את הכף החוצה

גם את החרוסת חשוב מאוד
לזכור להכין לפני שבת, כי
בהכנתה בליל שבת יש כמה וכמה
בעיות, לבד ממה שהזכרנו לעיל
לגבי צביעה באוכלים כשיש לו
עניין בצבע האדום, זכר לדם

אדמומיות, ולדבריהם גם הרמב"ן יודה שאפשר לצאת ביין כזה ידי חובת קידוש בליל שבת.

על כל פנים, בוודאי שבלייל הסדר צריך לקדש על יין אדום, אבל כתוב בהלכה שאם יש לו יין לבן שמשובח יותר ממנו, ייקח את היין הלבן לארבע כוסות ולא את היין האדום.

בא מרן בעל שבט הלוי זצ"ל, ואומר שמי שיש לו יין לבן משובח מאוד ואין לו יין אדום משובח ממנו, שייקח מעט יין אדום וישפוך לתוך היין הלבן, וממילא היין הלבן יקבל צבע אדום ויהיו לו כל המעלות הנצרכות לארבע כוסות. הוא גם יהיה יין משובח וגם אדום. בשנה שבה חל ליל הסדר בימות השבוע האחרים, הפתרון הזה נפלא, כי ביום טוב מקילים בכל מה שקושר למאכל ומשקה, אבל השנה שחל ליל הסדר בשבת קודש, נכנסנו לבעיה של 'צביעה באוכלין' ויתר על כן 'צביעה במשקין', שזה נושא מורכב כפי שנבאר בשורות הבאות.

למעשה מובא בשערי תשובה וכן במהר"ם חיון שיש איסור צביעה במשקין בשבת. אפילו שהבית יוסף פוסק להלכה שאין צביעה באוכלין, ומביא לראיה שבעל ה'ראים' היה טובל פתו ביין בשבת ולא חשש לזה שהוא צובע אותה באדום, הם לומדים שזה נכון רק לגבי צביעה באוכלין, אבל לעניין משקין זה שונה, כי עיקר הצבע הוא במשקין.

לכן כותב המשנה ברורה, ב'שער הציון' בסימן שיח, ס"ק סה, שצריך לשים קודם את המשקה הצבוע, כמו יין אדום או תמצית של תה, ועליו למזוג את המשקה השקוף, כמו יין לבן או מים. מאחר ודרך הצביעה היא לשפוך את הצבע לתוך מה שצובעים, וכאן הוא עושה הפוך שקודם הוא שם את הצבע ורק אחר כך את המשקה השקוף, לכן השינוי הזה עוזר להתגבר על העניין של צביעה במשקין.

אבל ה'בן איש חי' מחמיר בזה, ואומר תינח בתה שהכוונה היא לא הצביעה של המים בצבע של התה אלא נתינת הטעם במים, אכן אפשר להסתפק בשינוי הזה, אבל לעניין צביעת יין באדום, הרי כל המטרה היא לצבוע את היין, ולכן אסור בכל גווני ולא יעזור שום

והמצות השלמות הן בגדר 'אוכל' והמצות השבורות שאינן חפץ בהן עתה מקבלות לעניין זה את דין 'פסולת', צריך להקפיד להוציא את המצות השלמות מבין השבורות ולא להיפך.

כמוכן שמי שרוצה גם את המצות השבורות, אלא רק מפריד בין השבורות והשלמות, כדי להניח 'לחם משנה' משתי מצות שלמות, ובמקביל הוא מכין שקיות עם שברי מצות כדי להניח מיד לאחר מכן על השולחן שיהיה לסועדים לאכול כדי שבעם, אין כאן כל חשש של בורר כי זה אוכל מתוך אוכל, אבל במקרה שהוא משאיר את השבורות לחול המועד, וכעת רוצה רק את השלמות, יש חשש גדול של בורר וצריך להיזהר.

ואם מדובר בחבילה דחוסה או בכל אופן שאי אפשר להוציא את השלמות מתוך השבורות בלי לשבור אותן, מתייחסים לזה כמו לקילוף ביצים שאי אפשר לאכול אותן בלי לקלף קודם, ולכן צריך להקפיד שהברירה תהיה בסמוך לסעודה, ויש בזה כידוע מחלוקת גדולה בין הפוסקים מה הגדר של 'לאלתר' היינו סמוך לסעודה. ה'אבני נזר' אומר שעד שעה לפני הסעודה זה עדיין בגדר של 'לאלתר', כך גם פוסק השו"ע הרב. ה'חזון איש' היה אומר שעד חצי שעה זה נכנס בגדר של 'לאלתר' בלי שום חשש, והמשנה ברורה אומר שרק אחרי שיוצאים מבית הכנסת לבתיהם זה נחשב 'סמוך לסעודה'.

לכן כדאי מאוד מלכתחילה להפריד את המצות השלמות מהשבורות עוד לפני כניסת השבת, הן בשבת שחל בה יום טוב והן בשבת חול המועד בשנים אחרות, ובכך להימנע מחששות של איסורי שבת חלילה.

בשבוע הבא נביא בסייעתא דשמיא את חלקו השני של המאמר, הכולל הלכות הנהגות בליל הסדר שחל בשבת, דיני עירוב תבשילין, הלכות יום טוב הסמוך לשבת וכן הלכות שבת שלאחר הפסח.

ולהחזיר אותה שוב לתנועת ערבוב נוספת וחוזר חלילה. לא זו אף זו, מי שבדרך כלל נוהג לשים קודם את הפירות ולאחר מכן לשפוך עליהם יין, ישנה הפעם וישפוך קודם את היין ולאחר מכן יכניס בתוכו את הפירות, כדי שהשינוי יהיה גדול ככל האפשר.

הכנת המרור מבעוד יום

גם במרור, לנוהגים לאכול חזרת, יש עניין לחתוך את החזרת לחתיכות. לפני שבת אפשר כמוכן לחתוך דק דק, ואף לטחון בפומפיה. כמוכן שצריך לסגור היטב בכלי שלא תפוג החריפות. אבל בשבת אסור לחתוך דק דק, ולכן צריך מומלץ להכין מבעוד יום, ומי ששכח להכין מבעוד יום יחתוך בחתיכות גדולות מהרגיל. גם בשטיפת עלי החסה למרור יש ליזכר לעשות זאת לפני כניסת השבת והחג, כי בשבת זה כבר הופך לעניין מורכב. אם מדובר בעלים מגידול רגיל (שלא מומלץ לאכלם אלא אם יודעים היטב לנקותם ולבדקם מתולעים) בוודאי שיש בזה איסור של 'נטילת נשמה' אם משרים אותם במי סבון כדי להמית את התולעים והחרקים.

ואם מדובר בעלים מגידול נקי מחרקים, ההנחיות של נותני הכשרות הן להשרות את החסה במים עם סבון מספר דקות ולאחר מכן לשטוף תחת זרם הברז, אבל יש כאן חשש של בורר על ידי הצפת המים, שכתבו הפוסקים לאסור, ולכן עדיף לשטוף לפני שבת, אבל אם שכחו לשטוף, הדרך הטובה ביותר היא לשטוף את העלים קודם כל תחת זרם המים מהברז כדי לנקות את החול והלכלוך, ולאחר מכן להשרות במי סבון, כי כתבו הפוסקים (שמירת שבת כהלכתה בשם החזו"א) שמותר להשרות פירות נקיים במי חטוי, ואין בזה חשש של בורר, ולאחר מכן לשטוף בשנית תחת הברז בהתאם להוראת נותני הכשרות.

חשש 'בורר' במצות

עוד אחת מההלכות הנוגעות ביתר שאת כשחל ליל הסדר בשבת קודש, נוגעת לשאלה של 'בורר' במצות.

בדרך כלל, בכל חבילה של מצות העשויות בעבודת יד, יש חלק מצות שלמות וחלק שבורות, וכמוכן שכשצריכים 'לחם משנה', וביתר שאת לפני ליל הסדר כשצריכים שלוש מצות שלמות, ויש הנוהגים לשים לפני כל אחד מהמסובין הנשואים שלוש מצות שלמות, עושים חיפוש אחר חיפוש בחבילת המצות, ולפעמים גם בכמה חבילות של מצות.

ביום טוב שאינו חל בשבת אין חשש כל כך של בורר, כי איסור בורר ביום טוב הוא רק במי שבורר לימים רבים, אבל אם בוררים לצורך הסעודה הקרובה אין חשש אפילו אם מתכוונים לשבת לסעודה רק בעוד כמה שעות.

אבל כשחל יום טוב בשבת, צריכים להיזהר בכל הלכות בורר, ומאחר

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

במשך כמה חודשים היה בא אליו זבוב ומזמזם ליד אזנו בדיוק באותה שעה שרצה להתעורר... בוקר אחד בא הזבוב כדרכו, אלא שהבחור החליט להישאר עוד קצת על מיטתו, ומאז הזבוב הפסיק להופיע...

כשמרן הגר"ח קנייבסקי זצ"ל הוצרך לקפוץ מעל גדרות לשכת הגיוס

הרב ישראל ליוש

"וְצִנָּה הַפֶּהּ וְלָקַח... וְעָץ אֶרֶז וְשָׁנִי תוֹלַעַת יָאֵז" (ויקרא י"ד, ד')

ברש"י ביאר שתקנת המצורע היא באזוב ושני תולעת, לפי שהנגעים באין עליו על גסות הרוח, לפיכך צריך להשפיל עצמו כתולעת וכאזוב.

והקשה מרן שר התורה הגאון הגדול רבי חיים קנייבסקי זצוק"ל בספרו 'טעמא דקרא', מדוע הוצרך הכתוב לתת ב' דוגמאות להשפלתו של המצורע, אזוב ושני תולעת, מדוע לא הסתפק בקטן שבהם, שני תולעת?

ועוד הקשה שהיה לו להקדים אזוב לשני תולעת, שהרי האזוב גדול מהתולעת, כדאי בגמ' שגודלו טפח?

וביאר הגר"ח ק"ז"ע עפ"י דברי הרמב"ם (פ"א וב' מהל' דעות) שהדרך לבחור בדרך הישרה היא ע"י הדבקות במדה הבינונית, ואם רוצה לתקן איזה מדה, עליו להרחיק עצמו ממנה בתכלית עד הקצה השני, ואחר שנהג כך זמן רב, יחזור לדרך טובה, היא המידה הבינונית. וכך הוא לשון הרמב"ם: "וְאִם הָיָה גְבִיהַ לֵב יִנְהִיג עַצְמוֹ בְּבִינּוֹן הַרְפָּה וְיִשָּׁב לְמִטָּה מִן הַכֹּל וְיִלְבֹּשׁ בְּלוּיֵי סִחְבוֹת הַמִּבְאוֹת אֶת לִבְשֵׁיהֶם וְכִיּוֹצֵא בְּדָרִים אֵלּוּ עַד שֶׁיַּעֲקֹר גְּבִיהַ הַלֵּב מִמָּוְנוֹ וְיִחְזֹר לְדֶרֶךְ הָאֲמִצְעִית שֶׁהוּא דֶּרֶךְ הַטּוֹבָה".

אם כן, מבאר רבי חיים, נבין מדוע נקט הפסוק עץ ארז ואח"כ תולעת שני, כדי ללמדנו זו הדרך, שאם נתגאה כעץ ארז, קודם עליו להשפיל עצמו בתכלית עד הקצה השני כתולעת שני שהיא קטנה ביותר, ואח"כ יחזור לדרך האמצע שהוא כאזוב.

ועפ"י נבין שלכן הביאו ב' דוגמאות להשפלתו, כי תולעת שני מורה על הדרך הקיצונית שצריכה להיות בתחילת התיקון, ואזוב מורה על הדרך האמצעית שהיא הדרך הישרה שיחזיק בה בסוף התיקון.

בסוף דבריו מעיר רבי חיים שיש ליתן טעם אחר להא דבפרשת חוקת גבי פרה אדומה כתובים המינים הללו כפי סדר גודלם: "עץ אֶרֶז וְאֵזוֹב וְשָׁנִי תוֹלַעַת"

ונראה שביאור קושייתו שהרי ברש"י מבואר שם שג' מינים הללו הם כנגד שלשת אלפי איש שנפלו בעגל, וארז הוא הגבוה מכל האילנות, ואזוב נמוך מכולם, סימן שהגבוה שנתגאה וחטא, ישפיל את עצמו כאזוב ותולעת ויתכפר לו, ואם כן, גם שם לכאוף היה צריך הכתוב להדגיש את המדה הקיצונית, היינו התולעת שני קודם.

עלה בדעתי ליישב, שהרי לדברי רבי חיים האזוב רומז לדרך

האמצעית והיא הרצויה וצריכה להיות הדרך הקבועה, ואילו השני תולעת רומזת לדרך הקיצונית, הזמנית, הנצרכת רק לתחילת התיקון, כדי להיפרד מהמידה הרעה. אם כן, יש לומר שגבי מצורע עסקינן במי שחטא היום ולכן לקה בצרעת, ועליו לתקן עכשיו את מעשיו, לכן הקדים את השני תולעת לפני האזוב, כי רצה לומר שכך הוא דרכו של תיקון, בתחילה יקצין כשני תולעת ולבסוף יגיע לדרך האמצע כאזוב, אבל גבי פרה אדומה הרי עסקינן במי שחטאו בחטא העגל וכבר מתו, ואין להם מה לתקן, אלא זהו לימוד מוסר השכל לכל ישראל, לכן לא רמזו לדרכי התיקון אלא לדרך הרצויה, היא הדרך האמצעית שהאזוב רומז לה.

עוד לא תמו שלושים ימי האבל על הסתלקותו לגנזי מרומים של בעל השמועה מרן שר התורה זצוק"ל, ומיד יום אנו מתוודעים לסיפורים נוראי הוד על שקיעותו העצומה בלימוד התורה הקדושה, והתנתקותו המוחלטת מכל ענייני עולם הזה.

נראה כאילו הוא נשאר בדרך הקיצונית, כאשר עמל ותיקן המידה של ביטול תורה. אין זאת אלא כי בזאת מצא את משוש ליבו, ועמל התורה היה כל חייו, ואכן הוא זכה לסייעתא דשמיא מופלאה כבר מנערותו...

הגאון רבי צבי רוטברג שליט"א ראש ישיבת בית מאיר זכה ללמוד עמו חברותא רבות בשנים, והוא סיפר שפעם סיפר לו מרן שה"ת ז"ע מעשה נורא על בחור אחד, ולפי כל הסימנים, ברור הוא שמדובר ברבי חיים עצמו...

כמה חודשים אחרי שכבר היה שם מזגן, שאל אותו ר' אברהם אם רוצה שיפעיל עבורו את המזגן, רבי חיים שאל אותו: "ממתי יש כאן מזגן בחדר...?", ור' אברהם ענה לו שכבר כמה חודשים יש כאן מזגן, הפטיר רבי חיים בחדווה: "לא ידעתי..."

אותו לכתבתו ואמר שאינו יודע היכן גר, והם חשבוהו לאינו שפוי כלל...

סיפר לי נאמן ביתו הרה"ג ר' אברהם סרוסי שליט"א שפעם אחרת בא ללשכת הגיוס והתיישב ללמוד שם על הספסל בשקיעות עצומה, וכשקם משקיעותו מצא עצמו אחר שעת סגירת הלשכה וכל הדלתות היו נעולות והיה צריך לטפס על הגדרות כדי לצאת משם...

עוד סיפר לי ר' אברהם שלפני כמה שנים אחר שלקה באירוע קל, שינו כמה דברים בביתו, וגם התקינו מזגן בחדרו, ממש מול מיטתו. כמה חודשים אחרי שכבר היה שם מזגן, שאל אותו ר' אברהם אם רוצה שיפעיל עבורו את המזגן, רבי חיים שאל אותו: "ממתי יש כאן מזגן בחדר...?", ור' אברהם ענה לו שכבר כמה חודשים יש כאן מזגן, הפטיר רבי חיים בחדווה: "לא ידעתי..." אנשים עושים כאן מה שרוצים בבית..."

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

הבחור המדובר רצה מאוד להתעורר מידי בוקר בשעה מסוימת, אלא שלא היה לו די כסף לקנות שעון מעורר, בצר לו התפלל למעורר ישנים ומקיץ נרדמים שיעיר אותו בשעה הרצויה, ואכן נתקבלה תפילתו ובמשך כמה חודשים היה בא אליו זבוב ומזמזם ליד אזנו בדיוק באותה שעה שרצה להתעורר...

בוקר אחד בא הזבוב כדרכו, אלא שהבחור החליט להישאר עוד קצת על מיטתו, ומאז הזבוב הפסיק להופיע...

רבי חיים עצמו אמר פעם שמרגיש שזכה לסייעתא דשמיא מעל הטבע בזכות הקביעות שלו, וידוע שהיה לומד בכל יום מספר מסוים של דפי גמרא, בבלי וירושלמי ושאר מדרשים וספרים, והיה קורא לקביעות שלו 'חובות'.

מחותנו מרן ראש הישיבה בעל ה'אילת השחר' זי"ע הלך פעם עם נכדו ברחוב וראו אחד הולך עם עגלה ומוכר אבטיחים ומכריז בקול גדול: "אבטיח.. אבטיח..."

"כמה פעמים הוא כבר צועק כך...." שאל רבי אהרן ליב את נכדו, והנכד נקט במספר עצום, "כנראה שהוא צעק כן הרבה יותר...." - אמר לו רבי אהרן ליב - "ואתה יודע מדוע לא נמאס לו...? כי הוא צועק שהוא רוצה כסף.... להבדיל" - המשיך רבי אהרן ליב - "רבי חיים קניבסקי חוזר על לימודו עוד ועוד ולא נמאס לו... כי הוא צועק שהוא רוצה תורה..."

סיפרו רבות על שקיעותו העצומה, עד כדי כך שלא הכיר את הרחובות הסמוכים ממש לביתו, והאמת שלא זו בלבד אלא שאפילו את כתובתו לא ידע כלל...

סיפר הגאון רבי יהודה אריה דינר שליט"א שפעם שאל אותו לגבי ספירת העומר, שהרי אסור לומר לפני הברכה כמה סופרים היום, אם ביום כ"ג בעומר יאמר אדם 'היום סופרים כמו מספר הבית של מרן רבי חיים קניבסקי...' אם גם נחשב שאמר המספר ושוב יספור בלא ברכה?

ורבי חיים ענה לו: "מי יודע בכלל היכן אני גר...?", "כולם הרי יודעים היכן הרב גר..." השיב לו רבי יהודה אריה, "אני אינני יודע באיזה מספר בית אני גר..." אמר לו רבי חיים.

וכך היה כאשר בבחירתו בא ללשכת הגיוס להגיש דחיה, ושאלו

המשך מעמוד 7 | הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל

לכוף את יצרו" (בבא מציעא לב ע"ב) -

יבוא החמור בטענה: מה אשם אני, שהלה רוצה לכוף את יצרו ולעזור לשונאנו. ובינתיים, כורע אני תחת משאי. מדוע יכוף יצרו על חשבוננו...

זו שאלה של חמור. שאלמלא היה חמור, שמח היה להיות כלי לכפיית היצר, גם על חשבון סבלו!

[כיוצא בכך, שנינו (חגיגה טו ע"א) שאלישע בן אבויה היה מצופי המרכבה העליונה וראה את המלאך הכותב זכויותיהם של ישראל

שניתן לו כבוד לישב, וטעה בו וחשב שיש במקום שתי רשויות. כיון שכך, הראוהו שמלקים את המלאך שישים מלקות של אש. וכתבו התוספות: להודיע לו - לאלישע - שאין יכולת למלאך יותר מאחרים. ויש להבין: למלאך נינתה רשות, משום כבודם של ישראל, לשבת אלישע הוא שטעה בו. מדוע אפוא הלקוהו?

ורואים, שכדאי ללקות כדי למנוע יהודי ממחשבה מוטעית!

(מתוך הספר והגדה, הגדה של פסח)

לילה אחד יצאתי למרפסת, ושוב נחרדתי ממראה עיניי. בפעם המי יודע כמה ניקיתי אותה בעמל וביזע, וכשעליתי על יצועי הרהרתי שהמצב הזה בלתי אפשרי, ואולי אין מנוס אלא למכור את הדירה, כי אנחנו כבר לא יכולים לעמוד בתופעה הנוראה הזו. הרי כבר עשינו הכל... ואז קלטתי, שלא באמת עשינו הכל...

ומה גרם לאיחור עצוב ולתקלה בניווט?

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

יְהוָה אֱשֶׁר בּוֹ הַנֶּגֶעַ (ויקרא י"ג, מ"ה)

במהלך החיים משקיעים אנשים אינסוף מאמצים בכדי להגשים שאיפה נכספת, או להצליח בפעולה מסויימת. על דרך משל, אדם שחפץ להתעלות בתורה או לגרום לבנו להתקדם במעלותיה - משקיע שעות לימוד ארוכות, לעתים משלם לחברות, מצטייד בחומרי עזר, פועל במגוון דרכים כדי להגיע ל'תורת ה' - חפצו'. הוא עשוי לנדוד משיעור אחד למשנהו, להחליף חומרי לימוד, להיוועץ במחנכים ידועי שם, לא לנוח ולא לשקוט בכדי להגיע אל היעד.

גם אדם שחפץ בהצלחה כלכלית - מקדיש שנים ללימוד מקצוע, או מגייס הון תועפות להשקעה שתשואתה משתלמת במיוחד. יהודי שרוצה להרחיב את ביתו, מתאמץ בהחתמת שכניו, בבירור אודות קבלנים, בגיוס משאבים כלכליים - הכל מתוך רצון להגיע לבית נאה ומהודר. אפילו אשה שבסך הכל מבקשת לאפות עוגה - טורחת לרכוש מצרכים, ללמוד את אופן ההכנה ולבצעו בקפדנות, מתוך תקווה שהעוגה תצא מתחת ידיה מושלמת וטריה...

כל אלה ועוד - לפעמים חלומם מתגשם ומעשי ידיהם עולים יפה, ולפעמים - הרבה פחות. למרבה הצער, עולמנו מלא באנשים שהשקיעו מאמץ וטירחה, כסף וזמן, יעוץ ותכנון, מחשבות ותובנות - ואף על פי כן לא הגיעו אל היעד בו חשקו, לא הצליחו להגשים את שאיפתם הנכספת. והשאלה המתבקשת היא:

למה? מה היה חסר בהשקעה האינסופית שלהם, שבעקבות זאת השקעתם וטרתם ירדו לטמיון? איך יתכן שלאחר כל כך הרבה מאמץ ומשאבים, עדיין התוצאה אינה משביעת רצון? מה הדרך לפעול שההשקעות שלנו כן ישתלמו, שהן כן יניבו את התוצאות הרצויות, שנצליח להגשים את השאיפות שאנחנו כה הרבה מתאמצים למענן?

בפרשת השבוע שלנו, נחשף הסוד הגדול הזה. עם הגעת המצורע לבידוד מוחלט, מצוה התורה כי לצד כל פעולות ההרחקה שלו, הוא נדרש ל'וטמא טמא יקרא', לזעוק לעוברים ושבים כי הוא טמא. ההוראה הזו מחייבת מחשבה: וכי לא די למצורע שהוא מורחק מקרבת אנשים, אלא שהוא עוד נדרש להכריז על כך? וכי אין די

בכל האיסורים המוטלים עליו, עד שהוא נדרש להשפיל את עצמו קבל עם ועולם?!

אלא, מבארים חז"ל במסכת שבת, קריאתו זו של המצורע נועדה כדי לגרום לעוברים ושבים השומעים את זעקתו, להתפלל עליו. יעברו אנשים בדרכם, ישמעו קול קורא 'אני טמא, אני מצורע!' - והדבר יעורר את רחמיהם להתפלל עליו. זו מטרת קריאת המצורע, לקרוע לאנשים את הלב, ולגרום להם לקרוע שערי שמים!

ובדומה לכך, חז"ל נותנים עצה טובה לאדם שבפרדסו עומד עץ שאינו מניב פירות כהלכה: לצבוע את העץ באדום, לאות היכר כי הוא בעיית. צביעת העץ אינה מועילה להבראתו, אבל היא תועיל לכך שהעוברים לצד הפרדס יבחינו בעץ המסומן כבעייתי, וזה יגרום להם להתפלל לבורא עולם למען בעל הפרדס, שעציו יניבו פירות טובים!

בדברי חז"ל אלה, גילה הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל תובנה מטלטלת: הרי העוברים ושבים בחוצות, לא ניצבים בבית הכנסת, בעיצומה של תפילה. הם גם לא מתבקשים להצטרף לעצרת תפילה מרשימה בראשות גדולי ישראל, או לומר במשך 40 יום ספרי תהלים. הם הרי עוברים כאן 'על הדרך', באופן אגבי לחלוטין, ובכל זאת - - -

התקווה היא שהם יראו את היהודי הקורא או את העץ שלא מניב,

ויוציאו מפייהם משפט תפילה, ככה, על הדרך. יעצמו עיניים לרגע, יהרהרו בצערו של המצורע או של בעל הפרדס, ויבקשו במילים שלהם: 'אבא טוב ויקר, רפא נא למצורע הזועק, הנב נא פירות מהעץ שאינו פורה.' זהו, זה הכל, ומסתבר שזה הרבה מאוד:

כי עבור התפילה הזו - זועק המצורע, ובשבילה - צובע בעל הפרדס את העץ. כן, כדי לגרום לתפילות שנראות 'סתמיות' להקיש בשערי שמים, כדי לגרום לאנשים מהיישוב, טיילני פרדסים ומשוטטי חוצות, לומר משפט אחד של תפילה, לבקש פעם אחת מאבא שבשמים. זה הכל, אבל זה מה שחשוב, זה מה שפועל!

אחים יקרים, אם אנו רוצים שהשקעותינו - בכל תחומי החיים - יניבו פירות, הבה נצרף לכל מאמץ, לכל טירחה, לכל פעולה, תפילה נרגשת מעומק הלב. זה לא חייב להיות בבית הכנסת, במעמד נורא הוד, בטקסט כזה או אחר. זה כן חייב להיות תפילה מעומק הלב, בקשה מאבא שבשמים שפעולותינו יניבו את התוצאה, שנצליח במעשי ידינו!

הנה כי כן, בימים אלה ישראל קדושים נערך לחג הפסח, מצחצחים את הבתים, אופים מצות, יוצאים לקניות. כמה כדאי ללוות את הפעולות הללו בפרק תהלים מעומק הנשמה, מה שיוצא מהלב באותו רגע, מה שנשלף על המקום, אפילו במשפט פשוט 'אבא שבשמים, עזור נא לי לצחצח את הסיר, לגרש כל אבק חמץ, להוציא מתחת ידי מצות מהודרות, למצוא את השמלה שאני זקוקה לה!' - זהו, זה הכל, וזה המון ממש:

כי כדי שמאמצינו יעלו יפה, נדרשת מאיתנו תפילה. מי שפעולותיו לא מניבות תוצאות, חייב לתבל אותן במינן מוגבר של תבלין התפילה, כי זה מה שמייצר תוצאות. הבה נאמץ את התפילה ככלי נלווה לכל פעולה שאנו עושים בחיים, נוסיף משפטי תפילה גם עבור סביבתנו, ונזכה שבורא עולם יקבל את תפילותינו ברחמים וברצון!

תקלה מתוכננת, תפילה נרגשת...

היה זה בתחילת החורף תשפ"ב. בליל ששי מעונן אחד, הלך לעולמו יהודי מבוגר ושבע ימים, והלווייתו נקבעה ליום ששי בשעות הצהריים, מביתו שבבני ברק לבית העלמין בעיר ראשון לציון. המנוח הותיר אחריו משפחה עניפה ומרובת צאצאים בלי עין הרע, וכולם נערכו להתייצב בהלוויה ולחלוק לעטרת המשפחה כבוד אחרון.

לאחר יציאת ההלוויה מבני ברק, הסתבר כי אחד מחתניו של המנוח ומשפחתו טרם הגיעו. בירור קצר העלה כי הם טעו ותעו בדרכם, ולפיכך סוכם כי יגיעו ישירות לבית העלמין בראשון לציון. אלא שגם עם הגעת ההלוויה לבית העלמין בראשון לציון התברר כי החתן החסר - יחד עם בני משפחתו - כולל גם בתו של המנוח טרם הגיעו, ובני המשפחה חשו אי נעימות לסיים את ההלוויה בלעדיהם, ונאלצו להמתין זמן מה עד להגעתם.

לאחר המתנה ממושכת, הגיעו החתן ורעייתו עם ילדיהם, נבוכים ומתנצלים. אנשי ה'חברא קדישא' מיהרו לסיים את מלאכת הקודש, שכן שעת כניסת השבת הלכה והתקרבה. כל אותה עת

טרם התברר מה היתה סיבת העיכוב, אולם במשך השבת, בהתכנס בני המשפחה, נחשף דבר המעשה:

החתן ובני ביתו טעו בהכוונת מכשיר הניווט אל היעד. בעוד הם ביקשו להגיע לבית העלמין בראשון לציון, רשמו בטעות כי יעדם הוא בית העלמין בחולון. רק כשהגיעו לבית העלמין בחולון גילו את דבר הטעות, שגם עלתה להם בדקות יקרות מתוך מסע ההלוויה של ראש המשפחה, ופנו לחשב מסלול מחדש...

אלא שעתה, שוד ושבר. לפתע פתאום, באופן בלתי מוסבר וחסר תקדים, תוכנת הניווט שבקה חיים. הם אינם מקומיים, ולפיכך מצאו את עצמם בירכתי בית העלמין בחולון, כשהם משוטטים אנה ואנה, מחפשים את הדרך לצאת אל בית העלמין בראשון לציון. אלא שהלחץ עשה את שלו, הם היו נבוכים ומבולבלים, ולא מצאו את הדרך...

הם מנסים שוב ושוב להפעיל את תוכנת הניווט, אך זו היתה עקשנית בתקלתה. הם משוטטים ברחובות, מנסים להיעזר בשלטי הכוונה, אולם לא מצליחים למצוא פתרון. המקום - בירכתי חולון - אינו הומה אדם, ולפיכך, בלית ברירה, עצרו את רכבם לצד בניין משרדים שבחצרו עמד אדם, ושאלו אותו אם יוכל להדריכם כיצד יוצאים מכאן לעבר ראשון לציון...

הלה הביט בהם בחוסר עניין, אולם לאחר שהחלו לדבר על לבו כי הם בדרכם להלוויה של הסב האהוב, תוכנת הניווט שבקה חיים, הם כבר באיחור ניכר, ואם לא ימהרו להגיע בוריוזות לראשון לציון - כבר לא יספיקו ללוות את ראש משפחתם בדרכו האחרונה... - אותות הבנה ניכרו באיש, ואז אמר: 'תראו, אחת העובדות במשרדי מתגוררת בראשון לציון, ולבטח מכירה את הדרך. אשחרר אותה מוקדם, והיא תתלווה אליכם ותורה לכם כיצד להגיע.'

אומר ועושה. תוך פחות מדקה ניצבה לה העובדת בחצר הבניין, מאחלת 'שבת שלום', ועולה על הרכב בנשימה טרופה. היא הטיבה להדריך אותם בדרך, ותוך כדי הנסיעה - סיפרה להם דברים כהווייתם:

'הבוס שלי, שיהיה בריא, אינו מהמעסיקים הקלים, והדבר שהכי קשה לי אתו, הוא העניין של ימי ששי. עכשיו, בימי החורף, יום ששי הוא יום כה קצר, ואני ממהרת לביתי להתכונן לקראת שבת. אולם מעסיקי מעולם לא נעתר לשחרר אותי מוקדם מהעבודה, הוא מתעקש שאשאר עד שעת צהריים מאוחרת יחסית...'

האשה נשמה עמוקות והמשיכה: 'כבר הייתי כמעט מיאשת, ובכל זאת לא הרמתי ידיים. הבוקר אפילו לא פניתי אליו בבקשה ליציאה מוקדמת, ידעתי שאין סיכוי. החלטתי לפנות למי שמחליט באמת: לבורא עולם, לאבא שבשמים. עם הגעתי למשרד, פשוט ביקשתי ממנו שיחולל את הנס בדרכו שלו, וימצא את הדרך לחלץ אותי מכאן מוקדם מהצפוי, ולהשיבני הביתה על כנפי נשרים בשעת צהריים שפוייה...'

ומסתבר, הוסיפה בחיוך, 'שאבא שבשמים שומע כל תפילה, גם כזו של אשה שמתייצבת במשרד ביום ששי ופיסגת שאיפותיה היא להשתחרר מוקדם מהעבודה. בדרך לא דרך בורא עולם הביא

אתכם עד הנה, השבית את תוכנת הניווט, וגם שם בפיתח סיפור מרגש שמעסיקי הקשוח לא יכול היה לעמוד בו. וכך - אתם זכיתם למישהי שתורה לכם את הדרך, ואני זכיתי שתפילתי נשמעה ואגיע הביתה במהירות שיא, בטרמפ כמעט ישיר, מוקדם מהצפוי במידה ניכרת!

ככל הסיפור הזה סיפרה האשה לבני המשפחה, שהתרגשו לשמוע עד כמה כל מה שעובר עליהם היום - כולל התקלה ברישום בית העלמין, השבתת תוכנת הניווט ואי מציאת הדרך - הכל הכל תוכנית שמימית של בורא עולם, השגחה עליונה. וכשסיפרו את הסיפור הבינו עוד תובנה מטלטלת, כפי שאומר המשפיע הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א:

אחים יקרים, הביטו וראו מה כוחה של תפילה 'פשוטה' כזו, של אשה שכל בקשתה לצאת מוקדם מעבודה ביום ששי, שיש לה 'בעינות' קטנה ושגרתית כזו, מהסוג שכולנו מתמודדים עמו יום יום. אבל היא בחרה להתמודד עמה בדרך מקורית, ופנתה למלך חנוך ורחום, מלך שומע תפילה כל פה. וכמה לא מפתיע שהפניה הזו הועילה, תפילתה הגיעה לכסא הכבוד, ומשפחה שלימה עברה שינוי בתוכניותיה - רק כי בורא עולם נענה לתפילתה של אשה אחת!

הדבר מעורר מחשבה, עד כמה כולנו יכולים לפתור לעצמנו את בעיותינו, לפטור את עצמנו מכל קשיינו. כמה כדאי להצטייד בכל עת בנשק התפילה, ללוות כל פעולה בתחינה נרגשת, לתבל כל מעשה בפניה מעומק הלב לאבא שבשמים שישלח ברכה והצלחה במעשי ידינו. אין כל חובה לעשות זאת דווקא בעצרות מרובות משתתפים או בסדר סגולי מסויים, יש כן כדאיות עצומה לבקש ולהתחנן לאבא שבשמים על כל נושא, בכל שעה, בכל מקום! הבה נאמץ את כח התפילה, נעמיד אותו לצידנו בכל עת ובכל שעה. ואז - יהיו לרצון אמרי פינו והגיון ליבנו, ובורא עולם ישלח דברו למלא את כל משאלות ליבנו לטובה!

הציפורים הנעלמות בשיטה ייחודית...

המרפסת של משפחת כהן מביתר עילית, בקומה העליונה בבניין מגורים מצוי, היתה נראית כתערוכת התמודדות מול פגעי הציפורים. בעוד המשפחה חשבה שתהיה לה מרפסת גג רחבת ידיים ונעימה, הרי שציפורי 'מינה' - הידועות בהיותן מטריד בלתי נסבל - בחרו להקים במרפסת 'התנחלות בלתי חוקית'. הן פשוט קיננו בשולי המרפסת, הביאו איתן עוד ועוד ציפורים מסוג נורא זה, והפכו את ההשות במרפסת לבלתי אפשרית!

מלבד הציורים הקולניים שהרעישו בבית המשפחה במשך כל שעות היום - הביאו איתן הציפורים מכת לכלוך איזומה. מתקני החצר שנועדו למרפסת הפכו למטונפים, הערסל היפה שהותקן בדי עמל נהיה בלתי ראוי לשימוש. לנוכח זאת, הצטיידו בני המשפחה ברעלי ציפורים, במרססי ריח דוחה, ובכל כלי אפשרי אחר. הם תלו דיסקים נוצצים בחלל, העמידו חוטי תיל, עשו כל סגולה שעליה שמעו, ועדיין - - -

הציפורים כאן, ולא נראה שהן עומדות לפנות את הזירה. בכל פעם

שהושקעו שעות ארוכות בניקיון המרפסת - תוך יום אחד הפכה המרפסת למקום בלתי נסבל. יועצים וצפרים, וטרינרים ולוכדים - הובאו אל המרפסת להשיא עצות, אולם כולם נאלצו לפרוך את ידיהם בייאוש לנוכח התופעה המוזרה. הציפורים כתומות המקור ושחורות הנוצות עשו במרפסת כבשלהן, וכל מה שנעשה כנגדן - לא הועיל.

ויהי באחד הימים... - - -

אם המשפחה יוצאת למרפסת, ומגלה כי הציפורים התעופפו ואינן, פשוט נעלמו. המרפסת נקיה ונוצצת, אין קול ואין ציוץ, אין לכלוך ואין קרקור. הציפורים אינן - פשוט נשאו כנפיהן והלכו להן, מבלי להותיר עקבות!

המומה ונרגשת, היא פונה לבעלה ושואלת מה עשו לאחרונה. הרי את כל השיטות הם כבר ניסו, את כל העצות הם ביצעו באופן מוקפד. כבר לפני כמה שבועות התברר לצערם שדבר לא יעזור, והנה - בפתע פתאום - הציפורים נעלמו. מה קרה? איזו פעולה ייחודית נעשתה כאן?!

בעלה מחייך כצופן סוד, והדבר רק הגביר את סקרנות רעייתו. 'ספר נא מה הדבר המיוחד שעשית!' - הפצירה, 'האם ביצעת כאן טיפול ייחודי ונדיר? האם שילמת הון תועפות לאיזה גאון שלא הכרנו? איך זה קרה?!' - שאלה בפליאה...

ובעלה, הרב כהן, השיב מיד בתשובה סתומה: 'כן ולא', והסביר: 'כן - עשיתי משהו ייחודי מאוד. ולא - לא עשיתי שום דבר שעלה הרבה כסף, לא הזמנתי אף מומחה חדש. עשיתי משהו אחר...' ואז הוסיף ואמר: 'לילה אחד יצאתי למרפסת, ושוב נחרדתי ממראה עיניי. בפעם המי יודע כמה ניקיתי אותה בעמל וביזע, וכשעליתי על יצועי הרהרתי שהמצב הזה בלתי אפשרי, ואולי אין מנוס אלא למכור את הדירה, כי אנחנו כבר לא יכולים לעמוד בתופעה הנוראה הזו. הרי כבר עשינו הכל...

ואז קלטתי, שלא באמת עשינו הכל. כלומר, כן הבאנו את כל סוגי המומחים, כן השקענו הון תועפות, כן פיזרנו חוטים ורעלים, דיסקים ופתיונות. אבל את הדבר החשוב מכל לא עשינו: לא התפללנו לבורא עולם, לא ביקשנו ממי שמנהל אותנו ואת הציפורים גם יחד! באותו רגע, על משכבי בלילה, עצמתי את עיני בחזקה, ופשוט פצחתי בשיחת תפילה עם בורא עולם. סיפרתי לו כמה קשה לנו עם הציפורים הנוראות הללו, עם הרעש והלכלוך שהן מביאות. התפללתי אליו שיסיר מעלינו את הנגע הזה, התחננתי לפניו שיקבע לציפורים הללו יעד חדש לקנן בו, ושיעזבו אותנו לנפשנו...

איני יודע כמה זמן נמשכה התפילה הזו, שכן כשגיליתי שהסתיימה - היתה זו שעת בוקר. כנראה התפללתי תחילה במילים ולבסוף בהרהור בלבד, עד שנרדמתי מתוך תפילה ותקווה שבורא עולם יפתור עבורנו את הבעיה. והנה, כשקמתי לבוקר חדש, שפשפתי את עיניי כלא מאמין: הציפורים פשוט עזבו, לא הותירו זכר...

הרב כהן נשם קמעא, חיוכו התרחב, והוסיף: 'עקבתי כמה ימים, וגיליתי שהתפילה הועילה באופן מיידי, הציפורים פשוט עזבו, לחלוטין. הבעיה שליוותה אותנו במשך שנים - התפוגגה ונעלמה,

מֶרֶן הַחֶפֶץ חַיִּים הָרִים עֵינָיו הַקְדוּשׁוֹת, וְאָמַר לְבַחֲרוֹר שְׁעַמְד לִידוֹ 'אֲנִי מִבְטִיחַ לָךְ מָקוֹם בְּגֵן עֵדֶן בְּמַחֲצִיתִי, בְּתֵנָאִי ש'... וְמָה קָרָה כְּשֶׁהִבְחֹר סִירָב לְהַצְעַת הַחֶפֶץ חַיִּים?!

"זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמִּצְוָה בְּיוֹם טְהָרָתוֹ" (ויקרא י"ז, ב')

הֶרֶב בְּנִימִין בִּירְנֶצְוִיג

אֵיתָא בְּמִדְרַשׁ: מַעֲשֵׂה בְרוּכָל אֶחָד שֶׁהָיָה מַחֲזֹר בְּעִירֹת שְׁהָיוּ סְמוּכוֹת לְצִפּוּרִי וְהָיָה מִכְרִזֵּי וְאֹמֵר 'מָאן בְּעִי לְמִיזְבֵּן סֵם חַיִּים? מִי רוֹצֵה לְקַנּוֹת סֵם חַיִּים? דַּחֲקוּ הַבְּרִיּוֹת לְקַנּוֹת מִמֶּנּוּ. ר' יֵנָאִי יֵשֵׁב וְלֹמַד בְּטֶרְקִלִין שְׁלוֹ, שָׁמַע אֶת הָרוּכֵל שֶׁמִּכְרִזֵּי 'מָאן בְּעִי סֵם חַיִּים', אָמַר לוֹ בֹּא תַעֲלֶה לְכָאן וְתִמְכּוֹר לִי, אָמַר לוֹ הָרוּכֵל, לֹא אֶתָּה צָרִיךְ וְלֹא אֲנִשִּׁים כְּמוֹתְךָ, הִפְצִיר בּוֹ ר' יֵנָאִי וְעָלָה אֵלָיו, הוֹצִיא הָרוּכֵל סֵפֶר תְּהִלִּים הָרָאָה לוֹ פֶּסוּק "מִי הָאִישׁ הַחֶפֶץ חַיִּים נִצּוֹר לְשׁוֹנֵךְ מֵרַע סוֹר מֵרַע וְעֹשֶׂה טוֹב", אָמַר ר' יֵנָאִי, כָּל יְמֵי הֵייתִי קוֹרֵא הַפֶּסוּק הַזֶּה וְלֹא הֵייתִי יוֹדֵעַ עַד הֵיכָן הוּא פְּשׁוּט, עַד שֶׁבֹא רוּכֵל זֶה וְהוֹדִיעַ "מִי הָאִישׁ הַחֶפֶץ חַיִּים", לְפִיכֵךְ מֹשֶׁה מִזְהִיר אֶת יִשְׂרָאֵל וְאֹמֵר לָהֶם, "זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמִּצְוָה" תּוֹרַת הַמִּצְוָה שֶׁם רַע.

תִּמְהוּ הַמִּפְרָשִׁים, מִהוּ הַחִידוּשׁ הַגָּדוֹל שֶׁחִידֵשׁ הָרוּכֵל שֶׁהִצְלִיחַ לְגַרוֹם לְהַתְפַּעְלוּת גְּדוֹלָה שֶׁכֵּזוֹ אֲצֵל ר' יֵנָאִי, וְהֵלֵא כָּל דְּבָרֵי הָרוּכֵל הֵם פֶּסוּק מְפֹרֵשׁ וְתוֹ לֹא?!

פִּירֵשׁ מֶרֶן הַחֶפֶץ חַיִּים [הוֹבָא בְּסִפְרֵי מֵאִיר עֵינֵי יִשְׂרָאֵל]: דִּהְנֵה פֶּרֶט מֵאִפִּיין יֵשׁ בְּרוּכָל עַל פְּנֵי חֲנוּנִי בְּחִנּוּתוֹ, הַחֲנוּנִי מֵאִפְשֶׁר לְלַקְוֹחוֹתֵי שְׁמִכִּירִים לְקַנּוֹת בְּהַקְפָּה, הָרוּכֵל לְעוֹמֶת זֹאת, בְּהִיּוֹת מַחֲזֹר בְּעִירֹת אֵינוֹ מֵאִפְשֶׁר כָּל קִנְיָה בְּהַקְפָּה וְכָל תְּשׁוּמָה חַיִּים לְהִיּוֹת מִיָּדֵי בְּמָקוֹם, אֵת זֹאת לָמַד רַבִּי יֵנָאִי מֵהָרוּכֵל שֶׁעָבַר הַמְּנַעוֹת מִלְּשׁוֹן הָרַע הַתְּשׁוּמָה שֶׁכָּר אֵינוֹ בְּהַקְפָּה לְעֵתִיד לְבֹא אֲלֵא מִיָּד, כְּלוֹמַר שֶׁתִּכַּף לְקִיּוֹם הַמִּצְוָה זֹכֶה בְּמִנּוּת חַיִּים?!

וְמָה טִיבֵם שֶׁל חַיִּים אֵלּוּ? אֵת זֹאת הַמַּחֲשֵׁה הַחֶפֶץ חַיִּים בְּאֲזֵנֵי בֶן יִשְׂרָאֵל שֶׁבֹא לְהִנּוּחַ בְּמַחֲצִיתוֹ יָמִים אַחֲדִים, מִה פִּירוּשׁ וְחֵי עוֹלָם נִטַּע בְּתוֹכָם שְׁאֹמְרִים אֲנִי כָּל יוֹם, הִשִּׁיב וְאָמַר הַחֶפֶץ חַיִּים, הֵיכָן נִהְיָה כּוֹלָנוּ בְּעוֹד מֵאָה שָׁנָה? בְּמַחֲצִית רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם! וְהֵיכָן נִהְיָה בְּעוֹד אֶלֶף שָׁנָה? שׁוּב בְּמַחֲצִיתוֹ שֶׁל הַקַּב"ה! וְעוֹד חֲמֵשׁ מִלְּיוֹן שָׁנִים? גַּם כֵּן עִם רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם! אֵלּוּ הֵם חַיִּי עוֹלָם.

דְּבַר זֶה אָמַר מֶרֶן הַחֶפֶץ חַיִּים, נִיתַן לְרִכּוּשׁ תִּכַּף עַל אֶתֶר מִמֶּשׁ כְּמוֹ מְרוּכָל, וְלֹא עוֹד אֲלֵא שְׁמִכִּירָה זֶה נַעֲשִׂית אֵין סְפוֹר פְּעָמִים מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ, כְּשֶׁתִּתְּגַבֵּר וְתִתְּנֹזֵר רֵגַע אֶחָד, וְכִבֵּר קִנְיָה לְעֶצְמָךְ חַיִּי עוֹלָם לְנִצָּחַ נִצָּחִים.

מַעֲשֵׂה נוֹרָא קָרָה בְּפוֹרִים בְּמַחֲצִית מֶרֶן הַחֶפֶץ חַיִּים, כְּנֶהוּג הָיוּ מְגִיעִים לְבִיתוֹ בְּנֵי הַיִּשְׂבָּה בְּרֹאדִין, לְשִׁמוּחַ בְּמַחֲצִית הַכֶּהֶן הַגָּדוֹל,

לְהַתְּבַשֵּׁם מִתּוֹרָתוֹ וּמִבְּרֻכּוֹתָיו. בְּחֹר אֶחָד פָּנָה לְחֶפֶץ חַיִּים, וּבְפִי בִקְשָׁה, כִּי יִבְרָכּוּ שִׁיזְכָּה לְשַׁבַּת בְּמַחֲצִיתוֹ בְּעוֹלָם הַבָּא!! מֶרֶן הַחֶפֶץ חַיִּים שֶׁתֵּק וְלֹא עָנָה, וְהִבְחֹר הַמַּשְׁיָךְ וְהַפְצִיר וְהַחֶפֶץ חַיִּים שׁוֹתֵק. אָמַר הַבְּחֹר לְחֶפֶץ חַיִּים, בְּפוֹרִים יֵשׁ דִּין 'שֶׁכָּל הַפּוֹשֵׁט יָד נּוֹתֵנִים לוֹ! אֲנִי מִבְּקֵשׁ בְּרַכָּה שְׁאִזְכָּה לְשַׁבַּת בְּמַחֲצִית הֶרֶב בְּגֵן עֵדֶן!!

אִז הָרִים הַחֶפֶץ חַיִּים אֶת עֵינָיו הַקְדוּשׁוֹת וְאָמַר לְבַחֲרוֹר: אִם תִּקְבַּל עַל עֶצְמָךְ שְׁמַעְתָּה לֹא תִדְבֹּר וְלֹא תִשְׁמַע לְשׁוֹן הָרַע, הִרִי אֲנִי מִבְטִיחַ לָךְ שֶׁתִּהְיֶה בְּמַחֲצִית בְּגֵן עֵדֶן!!

שֶׁתִּיקָה הַשְׁתַּרְרָה בְּחֹדֶר! כִּזוּ הַבְּטָחָה!! הַבְּחֹר חָשַׁב מַעַט וְאֵז עָנָה: אֲנִי יִכּוֹל לְקַבֵּל עַל עֶצְמִי כֹה דְּבַר!

וְאִז הָרִים הַחֶפֶץ חַיִּים אֶת קוֹלוֹ וּבִקֵּשׁ יוֹצִיאוּ מִיָּד אֶת הַבְּחֹר מֵהַחֲדָר, וְאִז אָמַר, הַבְּחֹר הַזֶּה הִיָּה כְּפֶסַע מִגֵּן עֵדֶן, מִקּוֹמוֹ הִיָּה שֶׁם מוֹבְטָח, וְהַסְכִּים לוֹתֵר עַל תַּעֲנוּג עוֹלָם הַבָּא, רַק כִּדִּי שִׁיכֹל לְדַבֵּר כְּמֹה שָׁנִים כָּאן בְּעוֹלָם הַזֶּה לְשׁוֹן הָרַע וְרִכִּילוֹת, אֲנִי רוֹצֵה כֹּה אֶחָד בְּמַחֲצִית כָּאן בְּעוֹלָם הַזֶּה.

מְסוּפֵר עַל הַגָּאוֹן רַבִּי צְבִי דוֹד אַב"ד בְּקִרְאָקָא שֶׁהוֹלֵכִי רִכִּיל הָיוּ מְלַעֲזִים עָלָיו וְהַפִּיצוּ עָלָיו שְׁמוּעוֹת כּוֹזְבוֹת עַד שֶׁהָיָה לְשִׁיחָה בְּפִי כָּל וְהַשְׁקִרִים הִגִּיעוּ גַם לְבִתִּי מֵרֹחַ.

בְּשַׁבַּת דֹּרֵשׁ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְאָמַר: דוֹד הַמֶּלֶךְ אָמַר "יִשְׁחֹר בִּי יוֹשֵׁבִי שְׁעָר וְנִגְיָנוֹת שׁוֹתֵי שֶׁכָּר" (תְּהִלִּים ס"ט) לְכַאוּרָה יֵשׁ לְתִמְהוּהָ, וְכִי אִם הָיוּ תַלְמִידֵי חֲכָמִים מְדַבְּרִים עָלָיו לְשׁוֹן הָרַע הִיָּה נוֹחַ לוֹ יוֹתֵר?

אֲלֵא יוֹדְעִים דְּבָרֵי הַחֹבֶת הַלְּבָבוֹת (שְׁעָר הַכְּנִיעָה פ"ז): אָמַר אֶחָד

פשוט?? שאלו. אותה עסקה שתתן לכם יותר זמן לשבת וללמוד! ענה.

כל החיים שלו נעו סביב תורה. ניתן דוגמא: יש הנוהגים קודם יהיו לרצון האחרון לומר פסוק שמתחיל ונגמר באות הראשונה והאחרונה של שם. לדוגמא מתחיל באות א' ונגמר באות ב', א-ג, א-ד וכו'. עשרים ושתיים כפול עשרים ושתיים. מרן רבי חיים ישב וכתב (בעל פה) את כל הפסוקים הללו, מלבד כמה פסוקים שאמר שהוא לא זוכר כעת פסוקים באותיות האלו... בדקו במחשב - ובאמת אין! באותיות האלו לא היו פסוקים!!!

היו הרבה סגולות שמרן רבי חיים נתן והכל סביב תורה. מי שחיפש שידוך - שילמד קידושין. חמותי ע"ה היו לה בעיות ברגל והוצרכה לעבור ניתוח מסובך ובפרט שזה היה לעת זקנה. אמר מרן רבי חיים - שכל הנכדים ילמדו פרק "כיצד הרגל", וב"ה הכל הסתדר.

פעם, אחד הנכדים קיבל דמי חנוכה והתחיל לספור. שאל אותו מרן רבי חיים מה אתה עושה? והשיב סופר, לדעת כמה קיבלתי... מי אמר לך שסופרים כסף? שאל אותו רבי חיים. והילד תמה, מה פירוש, ומי אמר לסבא? א"ל מרן רבי חיים, כי כתוב שצריך להתפלל כמונה מעות. סימן שמעות מונים!

תשאלו, מה זה נוגע אלינו? באו לשאול אותי כמה וכמה בני תורה, בדרך כלל הם משתדלים לא לקרוא עיתון. אבל כעת, יש מלחמה ויש הרבה שסקרנים לדעת מה הולך שם ברוסיה ואוקראינה, בכל אופן זה מעניין. כמובן אני מדבר על עיתון "יתד נאמן" אחרת אין מה לקרוא. אני רוצה לומר לכם דבר מאד מעניין, ובזה גם נבין את מרן רבי חיים עד הסוף.

אצל מרן רבי חיים, כל דבר בעולם לא עניין אותו. מה אכפת לי איך קוראים לרחוב, ומה אכפת לי איפה זה קוקה קולה... מה זה מוסיף לי? מה אכפת לך מה קורה ברוסיה ובאוקראינה, זה תוספת באינטליגנציה? זו סתם סקרנות ללא שום תועלת. זה לא היה למרן רבי חיים! רבי חיים ידע להשקיע במקומות שבאמת היה כדאי להשקיע.

"ותן בליבנו להבין ולהשכיל לשמוע ללמוד וללמד". שאל מרן רבי חיים, לכאורה היה צריך להיות הפוך, קודם ללמוד וללמד, ואח"כ להבין ולהשכיל את מה שלמד, אמר מרן רבי חיים, להבין שהדבר הכי טוב שהוא עסק התורה. להבין שאני צריך לבקש על ללמוד וללמד, וחץ מזה - הכל שטויות.

פעמים שהוא לא הסכים לברך!

המשגיח ד"ר ארחות תורה שליט"א מצייד אותנו בעוד משהו לסיום: מרן רבי חיים היה מברך את כולם. אני יודע על פעמיים שהוא לא הסכים לברך! סיפר לי בעל המעשה, הוא היה בחור בחברון שהתגורר בסמוך, הוא אמר לרבי חיים, בלי חברותא אני לא יכול ללמוד ועוד לא מצאתי חברותא טובה לזמן הבא. שהרב יברך אותי שאמצא חברותא טובה. מרן רבי חיים אמר לו, אני לא יכול לברך אותך. הלה התחיל לבכות... ושאל למה? אמר לו מרן רבי חיים:

האם באמת אנחנו מסוגלים להגיע ל"משהו" מהמושגים של מרן רבי חיים?

תראו, מרן רבי חיים קיבל עליו עול תורה. מה זה נקרא מקבל "עול תורה"? ידוע, שמרן רבי חיים היה קורא לכל סדרי הלימוד שלו: "חובות". כל שנה הוא היה חייב לגמור ללמוד את כל התורה כולה, וכשהוא לא הספיק באותו יום זה היה חוב שחייב להחזירו לשלם.

אצלנו, אם אני יכול - אני לומד, אם אני לא יכול - אני לא לומד. אם אני בעל חוב - אז אין לי ברירה גם כשאין לי זמן ואין לי כוח, חוב - חייבים לפרוע. הגמרא אומרת: "לווה ושלם - יזיף ופרע". מרן רבי חיים היו לו חובות. זה נקרא עול תורה. אין תירוצים, אין!!! אני חייב מה אפשר לעשות... יש לי כוח או אין לי כוח, אני עייף או לא עייף זה לא הנושא. זה חוב. וחוב חייבים לשלם, זהו עול תורה. אין חכמות.

היה אברך מצוין בעל כשרון, מתמיד וצדיק, שהסתבך בחובות, וזה סיבך אותו בגדול. הוא בא למרן רבי חיים ותינה את צערו. אמר לו מרן רבי חיים - גם לי יש חובות! אמר לו האברך, זה לא דומה... הרב יש לו חובות בלימוד, הוא לומד ומשלם את החוב. לי יש חובות של כספים, מאיפה אני אביא את הכסף? אמר לו מרן רבי חיים, מי שיש לו חובות בלימוד - אין לו חובות של כסף. תהיה גם אתה בעל חוב בתורה וכל חובות הכספיים, הכל יסתדר. אמר האברך בפליאה, איך אני יהיה בעל חוב כמו הרב, הרב גומר בשנה בבלי ירושלמי ספרא ספרי רמב"ם טוש"ע, אני לא מסוגל. אמר לו מרן רבי חיים רק בבלי. תהיה בעל חוב לגמור כל שנה את כל ש"ס בבלי. אותו אברך לקח את הדברים ברצינות, וכבר באותו יום, הוא התיישב ללמוד את השבע שמונה דפים. וכעבור זמן קצר - הכל הסתדר!!! מישהו שמע שהוא בעל חוב וכל החובות שלו נפטרו. מעשה שהיה! אני יודע גם במי מדובר. מי שיש לו עול כזה - אין לו את העול השני. וזה כוונה כל המקבל עליו עול תורה - מעבירין הימנו!

כתוב בחז"ל משמת רבי עקיבא, בטל כבוד התורה. אומר רש"י, שהיה דורש תילי תילים של הלכה על כל תג ועל כל אות, להראות שאין בהם דבר לבטלה. כבוד התורה שמרן רבי חיים הראה - לא היה כמונו בעולם! כל התורה כולה!!! הוא היה כלול בכל התורה כולה. להראות שיש את הכל, בתורה שבכתב ובתורה שבע"פ, ובסידור, והכל כלול זה בזה... זה נורא נוראות לראות את זה!

סיפר לי יהודי חשוב, מאמריקה. שהוא נכנס פעם עם שני גבירים, שהציעו להם שתי עסקאות, ובכל עסקה היה אפשר להרוויח הרבה - מצד אחד - ומאידך להפסיד הרבה, אז הם באו לשאול את רוח קדשו של מרן רבי חיים קניבסקי. והתחילו להסביר לרבי חיים בהתלהבות. אמר לי שכעבור דקה ראיתי שמרן רבי חיים כבר לא נמצא איתם... הוא היה עם הגמרא. הם היו כ"כ משולהבים ולא שמו לב, הם המשיכו לפרוש את כל הספקות איך בדיוק אפשר להרוויח ואיך אפשר להפסיד, עד שבסוף הם גמרו ומרן רבי חיים משיב להם בפשטות, ני לא מבין מה אתם מסתפקים, זה כל כך פשוט... מה, מה

אתה הכנסת לך לראש שבלי חברותא אתה לא יכול ללמוד, אתה בעל מום! מה זה יעזור שתהיה לך חברותא טובה אם תישאר בעל מום... הרי כשלא תמשיכו יחד - אתה שוב פעם לא תוכל ללמוד, זה מום! אתה יכול להבטיח לעצמך כל החיים חברותות טובות? קודם כל תעבוד על עצמך לראות שתוכל ללמוד בלי חברותא, אח"כ אם אתה רוצה ברכה לחברותא טובה, למה לא. אבל להשאיר אותך

המשך מעמוד 3 | הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ

"גש למישהו ברחוב ותבקש ממנו להחליף טיטול לילד שלך, הוא יסתכל עליך כעל מי שנסתרה בינתו... אבל לילד שלו הוא יחליף טיטול בלי לחשוב פעמיים. למה??? כי הוא אוהב אותו. האהבה של האבא לילד משכיחה ממנו מזאת מלאכה בזויה ולא נעימה. אין שום דבר בזוי בלטיפול בילד שלך, אתה אוהב אותו. אדם שרח"ל לא רוצה לטפל בילד שלו הוא האדם בזוי.

"אותו הדבר בכל תחומי החיים ובכל סוגי היחסים בין בני אדם שונים. כשאדם אוהב את מקום העבודה שלו, הוא מוכן לבצע תפקידים קשים ומטלות מורכבות, בלי להתווכח ובלי להתמרמר. אבל מי שלא אוהב את העבודה שלו, אפילו לענות לטלפון במשרד הוא מתקשה. זה מתיש אותו ומעיק עליו, כי הוא לא אוהב את העבודה.

המשך מעמוד 11 | רבי אליעזר יוטקובסקי שליט"א

"ביציאה מבני ברק הוא עוד שתק, כי רצה להתרכז בדרך ולא להחמיץ אף רחוב, אבל כשהגיעו לכביש גהה הוא שלף מהכיס את הדף עם השאלות שכתב עוד לפני חול המועד. "כשאני עושה קידוש בליל שבת, כל בני המשפחה מתקבצים לשמוע כמובן", מספר האיש לרב, "אבל השאלה היא אם יש עניין שגם הכלב שלנו ישמע את הקידוש...".

"מזן שמע את השאלה והשיב כדרכו בקצרה: "לא צריך". "אותו יהודי קיבל את התשובה, אבל היתה לו שאלה נוספת: "האם יש עניין לתת לכלב לטעום מעט מהיין של הקידוש???". "מזן זצ"ל הבין שהוא נפל פה חזק, ושאלו לא ימצא פתרון, הוא יאלץ לעסוק ב'הלכות כלבים' כל הדרך לירושלים... "בתוך רגע הוא מצא פתרון ואמר לבני המשפחה שליוו אותו ושהיו גם הם באותו: "באמת מעניין, אף פעם לא עשינו חשבון כמה פעמים כתוב 'כלב' בש"ס...".

"ישבו ועברו על הש"ס כולו, מסכתא אחרי מסכתא, וקיבצו את כל הכלבים עד שהגיעו לחשבון מדויק כמה כלבים יש בכל הש"ס. "לאחר מכן סיפרו בני המשפחה על כך, והיה מישהו שהחליט לבדוק במחשב ומצא שמספר הפעמים שכתוב 'כלב' בש"ס גבוה יותר... שאלו את מזן הכיצד ייתכן הדבר, והשיב על אתר שהמחשב החשיב גם את המקומות שבהם הופיע 'כלב' בן יפונה, ואילו הוא עצמו החשיב רק את המקום שבו ה'כלב' הוא אכן 'כלב', בעל חי ההולך על ארבע...".

בעל מום שלא יכול בלי חברותא - זה לא. כשנסענו עם קופת העיר לזילנא, שאלתי אותו מה להתפלל על הרב? ואמר לי תתפלל שאנשים לא יבואו אלי ואני אוכל ללמוד בנחת. כשחזרנו, אמרתי לו התפללנו. זה עזר? הוא התחיל לצחוק ואמר בינתיים לא...

(מתוך יתד נאמן כ"ב אדר ב' תשפ"ב)

"על אחת כמה וכמה כשמדובר בקיום המצוות. מי שיש בקרבו אהבה לקב"ה, הוא לא מתמרמר על העבודה של ביעור חמץ, ולא מתבכיין על הכסף שזה עולה לו. הוא עושה את זה בשמחה ובהתלהבות, ולא מתווכח כל הזמן עם שאר בני הבית מי עובד יותר קשה...

"אגב, אנשים רבים תוהים מה הסיבה לכך שבפסח נוהגים להחמיר יותר מהרגיל, ויש רבים שמוסיפים חומרות על גבי חומרות באופן שקשה לתפוס בכלל. מה נשתנה חג הפסח מכל החגים והמצוות??? "התשובה היא שאת חג הפסח קיבלנו באהבה, זה חג שכל כולו מוקדש לעניין זה של אהבת ה' ואמונה בקב"ה, וממילא כשמאמינים ואוהבים שום דבר לא קשה, זה טוב ונעים ונחמד לשמור את כל מצוות הפסח ואף להוסיף עליהן חומרות כהנה וכהנה, כי יש אהבה לקב"ה והאהבה מתגברת על כל הקשיים והאתגרים".

ומה נעשה אנן???

"אכן היה רבינו גדול שבענקים, סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, אבל כעת שנסתלק מעמנו מה נעשה?

"אני רוצה לספר לכם סיפור מופלא שאירע אחר הסתלקותו, ושאתי מכיר מכלי ראשון: באחד החסידויות הגדולות בארץ, היתה קבוצה של ארבעה חסידים מאוד חשובים, תלמידי חכמים מופלגים, שהיו נוהגים לעלות למזן זצ"ל פעם בחודש לשאול אותו שאלות שונות וגם לבקש את ברכתו עבור כל צרכי בני הקהילה. רבינו היה מברך ראו הרבה ישועות בזכות ברכותיו. "אחרי הסתלקותו של מזן, כשהגיע המועד שבו היו נוהגים לעלות אליו, הם התכנסו וחשבו מה נעשה כשאבידנו את הצדיק הקדוש הזה, ומה יהא על עמך בית ישראל הזקוקים לישועות?

"נמנו וגמרו שבמקום ללכת לרבינו, הם ידבקו בדרכיו. פתחו גמרות ולמדו משך זמן מה רק בלימוד התורה בלי להתייחס לשום מפריע חיצוני, ולאחר מכן עמדו ובירכו בפייהם את כל הזקוקים לישועה, שבזכות אותו צדיק שבדרכיו הם דבקים עתה, יפקדו כל הזקוקים לישועה, ואכן הם מספרים שמיד לאחר מכן הם התחילו לקבל ד"שים, התפילה פעלה את פעולתה כאשר היה בחיי חיותו של מזן זצ"ל.

"לכן יש כאן עצה טובה לכל החפץ להידבק במזן זצ"ל, יכול להחזיק בדרכיו, בין אם בלימוד שעה אחת כפי שעשו אנשי אותה קבוצה, ובין אם בלימוד במערכת 'תורת' כפי שהזכרתי קודם לכן, ובוודאי זכות מן תשפיע על כל הדבקים בדרכיו שפע בו"ה בכל העניינים".

לשאול מאוחר יותר... כך שלמעשה עד עתה עדיין לא הספקנו לבדוק בדיקת חמץ..."

אך מיד הוסיפה בחיך משרה רוגע ונינוחות: "אל דאגה, אנו מנקים ומכינים את הכל, ומשתדלים להדביק את הקצב, בסוף נבוא גם לזה..."

אני משער כי רבים אחרים שהיו עומדים קודם בדיקה בשעה כזאת, לא היו נשארים כה נינוחים ושלוים, והיו נכנסים ללחץ ועצבנות. אך אצל רבי ניסים ולהבדיל בין חיים לחיים רעיינו הצדקנית, תכונות אלו היו זמורות זר בביתם, ואכן השתוממת להיווכח כיצד השלווה והנעימות הכה מוכרת שלהם נותרה בעינה.

אין זה אלא מפני שכל התנהלות חייהם נעה תמיד מתוך הכרה אחת ברורה, כי התפקיד היחידי שלהם כאן הוא עשיית רצון השם ותו לא, לשם כך הם נמצאים כאן בעולם הזה. עד עתה היה רצון השם שיתייחסו יפה לשואלים וישיבו לשאלותיהם בסבלנות, וכעת רצון השם הוא שישלימו את העבודות בנחת ויעשו בדיקת חמץ בשעה מאוחרת. מה הטעם לכעס? מדוע לאבד את מידת הסבלנות?

כך גם בליל הסדר עצמו, יש להיזהר בתכלית הזהירות לא להיכשל בכעס וברוגז. רבינו משה בן מכיר בעל 'סדר היום' כותב: "וראוי לכל אדם לענג נפשו וגופו בלילה הזה ולהראות חירות בעצמו, וירחיק מעליו כל דאגה וצער שיש לו ממקום אחר, ואין צריך לומר שיעורר עתה מחדש שום קטטה ומריבה, אלא הכל יהיה שלום והנחה, ולא יתן פתחון פה לבעל דבר לחלוק".

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

הכלל החשוב והיסודי הנוגע לכלל השנה ובמיוחד בחודש ניסן, הוא ענין הסבלנות ואורך הרוח, שמוכרח האדם להצטייד בהם במידה גדושה.

מטבע הדברים, ערב פסח על מכלול המטלות הדרושות להיעשות בו לוקחות מהאדם כוחות רבים. המעמסה הגדולה של נקינות הבית מכל פירור חמץ, מסע הקניות הקדחתניות וההכנות הרבות הנלוות להן, דורשות יגיעה וטרחה מרובה, והאדם מוכרח להרגיל את עצמו לא להתרגז ולא לרטון, לשמור על רגיעה ואצילות בכל המצבים ובכל הזמנים, ולהנעים את שהותו בבית. אחרת כל ההכנות עלולים להתלוות בלחץ ועצבים, מתח וכעס מיותרים, ונמצא שכרו בהפסדו. האתגרים הללו דורשים הכנה ראויה ורצינית מראש, והיא נעשית על ידי כך שיתבונן ביקרת הימים ובחשיבות המצוות שמקיים, כך הוא יקבל הסתכלות מחודשת עליהן, ואז גם אם הן עולות לו בכוחות רבים בקושי ובמאמץ, יגבר בו הרצון הפנימי לקיימן מתוך שמחה, בידיעה כי דוקא הקושי הזה מרומם אותו. כך הוא מקיים רצון השם, וזוכה על ידי זה להידבק בשכינה!

לפני כעשרים שנה עליתי בליל בדיקת חמץ לבית דודי מרן הגאב"ד הגאון רבי ניסים קרליץ זיע"א סמוך לחצות לילה. דודתי הצדקנית הרבנית קרליץ ע"ה, קידמה את פני כדרכה בחום ובלבביות רבה, ואמרה לי בחיך: "עדיין לא הספקנו לעשות בדיקת חמץ. נכון שההלכה מורה שמיד עם צאת הכוכבים יש לבדוק, אבל מה נעשה שמא לא פסק כאן זרם השואלים; אלה שבדקו בדיקת חמץ בזמן באו לשאול שאלות לאחר שבדקו, ואלו שבדקו מאוחר יותר באו

המשך מעמוד 26 | הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

אחים יקרים, הכלי העוצמתי הזה זמין גם עבורנו, בכל יום, בכל שעה, בכל מקום. בורא כל עולמים ממתיך להאזין ולשמוע קול תפילתנו, וישועתו קרובה לבוא. הבה נתפלל אליו בכל לב על כל מה שמציק לנו, נתפלל במילים שלנו, בשפה שלנו, בכלים שלנו וכפי יכולתנו - נזכה להודות לו בפה מלא: 'ברוך אתה ה', שומע תפילה'!

בלי לעשות כל פעולה טכנית, שעשרות מסוגה עשינו ולא הועילו. רק התפילה הביאה בכנפיה את הישועה בהסתלקות בעלי הכנפיים! סיפור מופלא זה, שהופיע בגיליונות 'דרשו', מעורר מחשבה: הנה כי כן, בעיות שאנשים התמודדו איתן במשך שנים, סבלו מהן, ניסו להילחם בהן, התייעצו לגביהן ועשו עשרות פעולות יקרות ומורכבות כדי לפותרן - ודבר לא הועיל. רק תפילה נרגשת, תוך כדי הירדמות לילית, אבל מכל הלב ולמי שמחליט באמת - היא שהביאה את הישועה, היא שפתרה את הבעיה מיסודה!

המשך מעמוד 27 | הרב בנימין בירנצוויג

בעת שדברתם עליהם, ולכך אילו היו חכמים וצדיקים מלעזים עליו לכל הפחות היה יורש את מעשיהם הטובים את תורתם ומצוותיהם, והיה לו שכר גדול לעולם הבא, אבל כאשר ריקים ופוחזים יושבי קרנות ושותי שכר מוציאים דבה הרי אין לי לא עולם הזה ולא עולם הבא.

החסידים, הרבה בני אדם יבואו לעתיד לבוא ליום חשבון ויראו להם מעשיהם שעשו בעולם הזה, ימצאו בספר זכיותם זכיות שלא עשו ויאמרו לא עשינו אותם, יאמרו להם מעשים אלו נעשו ע"י מי שדיבר בכם וסיפר בגנותכם, וכן כשיחסרו מספר זכיות שעשו או שימצאו בספר חובותם חובות שלא עשו, וכשיאמרו היכן הזכויות ומהיכן החובות שלא עשינו, יאמרו להם החובות נוספו עליכם בעבור פלוני ופלוני שדברתם עליהם והם גם לקחו מכם זכיותכם

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com
מתוך הספר המפואר פניני פרשת שבוע

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצוויג, כתבו ל: 7622500@gmail.com

Yossi Zeliger/Flash90

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

◆ **סינר שיש בו ארבע כנפות - האם הוא חייב בציצית?**

◆ **מהו 'ניפוץ' לשמה?**

◆ **מהו האורך המינימלי הנדרש לחוטי הציצית?**

בגדים הפטורים מציצית

- בגד שמטרת עשייתו היא לשם כיסוי הראש, פטור מציצית. וכן בגד שאינו מיועד להנאת לבישה', כגון סינר וחגורה, פטור מציצית. ובגד שנועד רק לכבוד, ולא להגנה מפני הקור או החום - נחלקו הפוסקים אם חייב בציצית; וראוי להחמיר ולעגל את אחת מקרנותיו, כדי שלא יהיו בו ארבע כנפות.
- הפוסקים דנים בנוגע לבגדים כמו חליפות, חולצות, וכיוצא בהן, שיש בהם שתי כנפות בקצוות הצווארון, ושתי כנפות בשולי הבגד בצידו הקדמי - מדוע נהגו שלא לקשור בהם חוטי ציצית. ולדעת אחרונים רבים, ראוי לעגל את אחת מקרנות הבגד; וכך הכריע המשנה ברורה.

מהלכות הכנת חוטי הציצית

- את חוטי הציצית, חובה מדאורייתא לטוות לשם מצוה; ואם לא נטוו לשם מצוה, הרי הם פסולים. ויש אומרים, שגם השלב שלפני טוויית החוטים, שהוא 'ניפוץ' הצמר, צריך להעשות לשם מצוה.
- הטווה צמר לחוטי הציצית, די בכך שיאמר פעם אחת בתחילת הטוויה שעושה כן לשם מצות ציצית, ואף אם הטוויה נמשכת זמן רב.
- את טוויית חוטים הציצית, יש לבצע בידי ישראל גדול בן דעת בלבד. ואף אשה כשרה לטוויית חוטי הציצית, למרות שהיא פטורה ממצוה זו.
- חכמינו ז"ל דרשו מפסוקי התורה, שחוטי הציצית טעונים שזירה, דהיינו שכל חוט מארבעת חוטי הציצית שבכל כנף, יהיה שזור בפני עצמו משני חוטים. ומצוה מן המובחר, שכל חוט יהיה שזור משמונה כפולות, וכן המנהג.

- חוט ששזירתו התפרקה, עלול להיפסל, ולכן, יש אומרים שראוי לקשור את קצוות חוטי הציצית, על מנת למנוע את התפרקותם. ויש אומרים, שרצוי שלא לקושרם. אולם, בחוטים הנוטים להתפרק בקלות, יש לנהוג כדעה הראשונה, ולקושרם.
- מדרבנן, יש שיעור מינימלי לאורך חוטי הציצית, ונחלקו הראשונים בנוגע לשיעור זה: יש אומרים, שהוא ארבעה 'גודלים', ויש אומרים - שנים עשר 'גודלים', וכן הלכה. ומצוה מדאורייתא שחלק מחוטי הציצית יהיה 'גדיל', דהיינו, עם קשרים וכריכות, וחלקו 'ענף', דהיינו, החוטים הנפרדים היוצאים מהגדיל. ולכתחילה, צריך שאורך הענף יהיה פי שנים מאורך הגדיל.

- פסולת הצמר, פסולה לציצית אף בדיעבד, משום שיש בכך בזיון למצוה. ויש מן הראשונים שכתב, שטעם הפסול הוא משום שאת חוטי הציצית צריך לעשות מחומר הראוי לעשיית בגד, ופסולת הצמר אינה ראויה לעשיית בגד.

חוטים גזולים - האם הם כשרים לציצית?

- נאמר בתורה על מצות ציצית: "וַיַּעֲשֶׂה לָהֶם צִיצִית", ודרשו חכמינו ז"ל: "להם - משלהם", דהיינו, שצריך שחוטי הציצית יהיו שייכים למקיים המצוה. ולכן, חוטים גזולים, פסולים.
- מי שגזל חוטי ציצית, וקשר אותם בבגד הציצית, ולאחר מכן שילם עבורם לגזול, או שהגזול העניקם לו במתנה - למרות שכעת החוטים שייכים לגזול, יתכן שהציצית פסולה.
- חפץ גזול, מצות עשה על הגזול להשיבו. אולם, אם עשה בחפץ 'שינוי מעשה' - גם אם הבעלים לא התייאשו מלקבלו בחזרה, 'קנה' הגזול את החפץ, ואינו חייב להשיב לגזול אלא את תמורת החפץ.

"זה רגע מאוד מיוחד, כמו ילד שעולה לכתה א' או בחור צעיר ביום הראשון שלו בישיבה. כולם מסתכלים מסביב, מחפשים פנים מוכרות בין המוני הנבחנים, הרגשה מאוד מיוחדת ומאוד שמחה. הרגשה של התחלה חדשה

רגעים מיוחדים מנקודת מבטו של אחראי מקום מבחן של 'דרשו', הרב דוד לובין הי"ו

הרב יהושע לייבזון

ההיענות המדהימה של הציבור בארץ הקודש וברחבי העולם להצטרפות למבחני 'הדף היומי בהלכה', עדיין מכה הדים בכל מקום, וביתר שאת במשרדי 'דרשו' בירושלים, כאן עדיין מתקשים לעכל את המספרים המדהימים של למעלה מ-30,000 נבחנים בארץ, ועוד אלפים אלפים בעולם היהודי כולו. עתה עובדים במרץ רב, כדי שכל אחד מהנבחנים יקבל את הציון והמלגה המגיעה לו בהקדם בסייעתא דשמיא.

אחד מהפעילים הבולטים של 'דרשו' הוא הרב דוד לובין, הממונה על שיעורי 'הדף היומי בהלכה' בביתר עילית ובאזור כולו, ושמונה את מוקד הבחינה המרכזי של שכונת B-1 בביתר עילית, בבית המדרש של חסידי קרלין-סטולין.

הרב לובין מתאר את ההתרגשות שחשו הוא והנבחנים במהלך המבחן הראשון: "זה רגע מאוד מיוחד, כמו ילד שעולה לכתה א' או בחור צעיר ביום הראשון שלו בישיבה. כולם מסתכלים מסביב, מנסים לראות כמה עוד באו לכאן, מחפשים פנים מוכרות בין המוני הנבחנים, הרגשה מאוד מיוחדת ומאוד שמחה. הרגשה של התחלה חדשה.

"אחד הרגעים היותר מיוחדים היה כשלבית המדרש נכנס לפתע חתן בימי שבע הברכות שלו, כשהוא לבוש בבגדי שבת ושטריימל על ראשו, הוא התיישב לעשות את המבחן. כמובן שהדבר עורר תשומת לב של כל הנוכחים שניגשו אליו, לחצו את ידו בחמימות בירכו אותו בברכת 'מוזל טוב' ואיחלו לו שיזכה להשתית את אדני ביתו על יסודות ההלכה בדרך התורה הקדושה.

"במיוחד התפעלתי מאחד הנבחנים כאן, יהודי תלמיד חכם שמכהן כר"מ באחת הישיבות החשובות בעיר. הוא הגיע למבחן יחד עם קבוצה של תלמידיו, והתיישב לעשות מבחן ב'דף היומי בהלכה', כשגם הם עושים את אותו הדבר. הוא העביר להם מסר מאוד חינוכי, כשהוא מגיע ללימוד הלכה, אין חכמה ואין עצה ואין תבונה, לא יעזור התפקיד, ולא הידע התורני הנרחב. חייבים ללמוד משנה ברורה דבר יום ביומו כדי להינצל מהחטא, וזאת לא בושה לבחון את עצמך ולהיבחן גם אצל אחרים כדי לראות אם אתה באמת זוכר את פרטי ההלכה...

"היו כאן גם כמה וכמה אנשים שבאו עם הילדים שלהם לעשות את המבחן, הגיע מנהל חידר גדול שישב כאן כשמשביב פזורים לא מעט

מתלמידי החדר שלו בהווה ובעבר, גם מו"צים ומו"רי הוראה באו להיבחן, אנשים מבוגרים ובחורים צעירים, גם ילדים לפני בר מצווה. אחד הנבחנים, בחור בן 14, משמש כמגיד שיעור לקבוצת חברים בישיבה שהקימו שיעור ללימוד 'דף היומי בהלכה'. ממש קהל מגוון ונבחנים עם שלל סיפורים מעניינים מאוד, כל אחד והסיפור הייחודי שלו.

"בתקופת הסיום של המחזור הקודם היו לנו כאן כמה נבחנים ב'דף היומי בהלכה', ועוד כ-70 נבחנים בתוכנית 'קנין תורה' - הדף היומי של הש"ס הבבלי.

"נערכנו להכפלת מספר הנבחנים עם תחילת המחזור החדש, אבל לשמחתנו הרבה המספרים הגיעו בחסדי שמים לכ-350 נבחנים ב'דף היומי בהלכה' ועוד כ-100 נבחנים בדף היומי בבלי, כשהלק מהנבחנים עושים כמובן את שני המבחנים. המשמעות היא שהעיסוק סביב המבחנים ב'דרשו' הוסיף נבחנים לא רק ל'דף היומי בהלכה' אלא גם ל'קנין תורה', שמספר הנבחנים שלה, לפחות במוקד שלנו, גדל בכשלושים אחוזים."

"כשאני חושב על זה, מקום המבחן שעליו אני אחראי הוא לא מיוחד במינו. ככה זה נראה בכל מקומות המבחן, הגדולים והקטנים, ככה נראית כל הפעילות של 'דרשו', היא נוגעת בכולם ושייכת לכולם. בכל גיל, בכל מעמד, בכל קהילה, עדה או מגזר, כולם צריכים ללמוד הלכה, וכולם מבינים שהלימוד יחד עם 'דרשו', הוא הדרך הטובה ובטוחה ביותר לסיים בסייעתא דשמיא את 'הדף היומי בהלכה'.